

Kadernota 2026 - 2029

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Samenvatting	5
3. Uitgangspunten	6
4. Ruimteberekening	8
5. Ruimte biedende maatregelen	16
6. Budgetaanvragen structureel	23
7. Budgetaanvragen incidenteel	28
8. Ruimte versus budgetaanvragen	35
9. Bijlagen	39

1. Inleiding

De kadernota 2026-2029 is het financieel kompas voor de laatste begroting van deze bestuursperiode. Deze kadernota is het sluitstuk van het huidige coalitieakkoord 2022-2026 en kijkt vast vooruit naar de nieuwe bestuursperiode vanaf maart 2026.

Het maken van een sluitende meerjarenbegroting is in financieel onzekere tijden moeilijk. Denk aan de landelijke discussie over de hoogte van het gemeentefonds, de verdeling van geld, ontoereikende budgetten medebewindstaken zoals uitvoering van de jeugdwet. En de financiële vertaling van de uitkomsten van de gesprekken tussen VNG en Rijk in de meicirculaire. De raad is in het voorjaar al met een memo over het financieel perspectief geïnformeerd door het college. Deze kadernota sluit daarbij aan en geeft een actueel beeld van de financiële situatie, inclusief de meicirculaire 2025.

Deze kadernota geeft financiële en beleidsmatige kaders voor het maken van de begroting 2026. Dit jaar ligt de nadruk vooral op de financiën. Het college volgt het advies van de VNG: de begroting voor 2026 en 2027 zo mogelijk sluitend maken en duidelijk laten zien wat de landelijke bezuinigingen betekenen. Met het oog op en participierend op het negatieve meerjarenperspectief stelt het college noodzakelijke maatregelen voor.

Ondanks de beperkte financiële ruimte, worden er ook nieuwe budgetaanvragen opgenomen. Daarnaast is er jaarlijks € 250.000 beschikbaar voor nieuw beleid. Dit geld is gereserveerd voor het nieuwe coalitieakkoord.

In deze kadernota is ruimte voor actuele ontwikkelingen binnen onze gemeente. Ook wordt een basis gelegd voor de gebiedsontwikkeling van Bloemketerp, een belangrijk project voor de onderwijshuisvesting en de leefbaarheid van Franeker en omgeving.

Tot slot is het college blij dat duurzaamheid een belangrijke plek houdt in de kadernota. Ook in een periode met minder nieuw beleid, is investeren in een duurzame toekomst voor Waadhoeke uitgangspunt.

Het college van burgemeester en wethouders
Gemeente Waadhoeke

Leeswijzer

De kadernota 2026-2029 start met een samenvatting van de belangrijkste punten.

In hoofdstuk 3 beschrijven wij de te hanteren uitgangspunten voor de begroting. In hoofdstuk 4 lichten we de budgettaire ruimte toe (op basis van de uitgangspunten), zowel structureel als incidenteel.

Gezien het negatieve meerjarenperspectief zijn in hoofdstuk 5 ruimtebiedende maatregelen opgenomen. Deze zijn ingedeeld in maatregelen op het gebied van:

- beleid en ambities
- inkomsten
- gemeentelijke bedrijfsvoering
- financiën.

Deze laatste betreft maatregelen die financieel technisch van aard zijn.

Daarop volgend is een plan van aanpak opgenomen voor een sluitende begroting per 2027 en verder.

In hoofdstuk 6 en 7 zijn de budgetaanvragen opgenomen, waarvan het college voorstelt deze te honoreren. De volgorde is bepaald op prioriteit, waarbij de zaken die politiek hoog op de agenda staan hoge prioriteit hebben. Lagere prioriteit is voor zaken die we uit kunnen stellen, dan wel minder urgent en belangrijk zijn of op andere wijze kunnen organiseren. De volgorde van de toelichtingen sluit hier op aan.

In voorgaande kadernota's waren de budgetaanvragen per programma ingedeeld, waarbinnen de twee w-vragen "wat willen we bereiken" (de doelenbomen) en "wat mag het kosten" werden geconcretiseerd. Het beleidskader met de doelenbomen is ongewijzigd ten opzichte van de programmabegroting 2025. Omdat de focus van deze kadernota ligt op de financiële (on)mogelijkheden is er voor gekozen om het beleidskader als bijlage mee te nemen.

In de programmabegroting voor 2026 presenteren we indien nodig een inhoudelijke wijziging van de geformuleerde doelen.

Er is nog geen concrete voortgang te melden op de ontwikkeling van de aansluiting van de programmabegroting op de Sustainable Development Goals (SDG's), of Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Het gaat daarbij om een 'vertaling' van ons werk in termen van brede welvaart. De huidige begroting geeft een overzicht van de verplichte set beleidsindicatoren. Op [waardstaatjegemeente.nl](https://www.waardstaatjegemeente.nl) kunnen we daarmee onze beleidsresultaten vergelijken met die van de andere gemeenten.

In hoofdstuk 8 worden de budgetaanvragen afgezet tegen de beschikbare ruimte zodat een helder beeld ontstaat van de financiële (on)mogelijkheden. Hoofdstuk 9 bevat de bijlagen, waaronder de nieuwe bijlage Beleidskader.

2. Samenvatting

Eind maart 2025 hebben wij u geïnformeerd over de eerste stappen naar de kadernota 2026-2029. Op dat moment werd een negatief saldo van € 3 miljoen voor 2026 verwacht. Wij hebben aangegeven dat we op zoek zouden gaan naar ombuigingen om de begroting voor de komende jaren sluitend te krijgen. De resultaten zijn samengevat weergegeven in onderstaande tabel als ruimtebiedende maatregelen.

De meerjarenraming is verder geactualiseerd met als laatste puzzelstuk de meicirculaire 2025. Deze circulaire heeft tot extra budgettaire ruimte geleid, maar nog niet genoeg voor volledige dekking in de hele planperiode. De jaren 2026 en 2027 geven nog overschotten, die incidenteel ingezet kunnen worden. Het ravijnjaar is verschoven naar 2028. De jaarschijf 2029 is negatief.

Wij achten het verantwoord om budgetaanvragen te honoreren. In de structurele budgetaanvragen is duidelijk de sprong naar 2029 zichtbaar als gevolg van de geplande investeringen Bloemketerp.

<i>Bedragen x € 1 mln</i>	2026	2027	2028	2029
Beschikbare ruimte	2,4	2,3	0,0	-0,2
Ruimtebiedende maatregelen miv 2026	2,3	2,6	2,9	3,1
Ruimtebiedende maatregelen miv 2027	-	0,4	0,5	0,6
Structurele budgetaanvragen	-1,4	-1,7	-1,6	-4,7
Vrijval budget nieuw beleid jaarschijf 2026	0,3	0,3	0,3	0,3
Tussenstand meerjarenperspectief	3,6	3,9	1,9	-1,0
Reservering dekking kapitaallasten Bloemketerp	-1,2	-1,2	-1,2	-
Incidenteel in te zetten surplus 2026	-2,4	-	-	-
Bijgewerkt meerjarenperspectief	0,0	2,7	0,7	-1,0

Door het incidenteel inzetten van het surplus in 2026 wordt een groot deel van de incidentele budgetaanvragen gedekt. Hierin zijn enkele posten inbegrepen die nodig zijn om ruimtebiedende maatregelen in te kunnen vullen. Wij stellen voor om alleen de incidentele budgetaanvragen voor 2026 te honoreren en te verwerken in de begroting 2026. Dit is de gebruikelijke werkwijze. In een volgende kadernota kunnen deze incidentele budgetaanvragen met de kennis van dat moment opnieuw beoordeeld beoordeelen.

Er is nog een aanvulling nodig ten laste van de algemene reserve. De stand van de AR komt uit op € 17,1 miljoen en blijft dus boven de risiconorm van € 16,4 miljoen.

3. Uitgangspunten

De uitgangspunten die we hanteren bij het maken van de kadernota en begroting zijn ieder jaar in grote lijnen hetzelfde. Dit komt omdat ze voortvloeien uit landelijke wetgeving zoals het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gemeentelijk beleid zoals de Financiële verordening en de nota's Reserves en voorzieningen en Activering, waardering en afschrijving.

Daarnaast is de begrotingscirculaire die de provincie jaarlijks publiceert van belang. Daarin staat relevante en actuele informatie over de wijze waarop zij onze begroting en meerjarenraming beoordeelt vanuit het financieel toezicht.

Onder de ruimtebiedende maatregelen worden 2 aanpassingen voorgesteld richting begroting 2026:

- Uitgangspunt 9 Plafond BTW-compensatiefonds aanpassen van 50% naar 100%.
- Nieuw uitgangspunt 12 opnemen over het mogelijk benutten van het surplus Algemene Reserve.

Beide wijzigingen worden in hoofdstuk 4 nader toegelicht. In de ruimteberekening in hoofdstuk 3 is hier nog geen rekening mee gehouden, omdat er eerst besluitvorming over de ruimtebiedende maatregelen moet plaatsvinden.

De bestaande uitgangspunten zijn als volgt:

1. Ruimte nieuw beleid

In de jaren 2026-2029 is jaarlijks € 250.000 cumulatief beschikbaar voor nieuw beleid. Dit willen we inzetten voor de uitwerking van het coalitieakkoord.

2. Onvoorzien structureel

In de Financiële verordening staat dat er een bedrag onvoorzien structureel van minimaal € 1 per inwoner wordt opgenomen (meerjarig cumulatief).

3. Dekking incidentele lasten

Incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten of door bestemmingsreserves dan wel Algemene Reserve (AR).

4. Indexering uitgaven

Aan de inkomstenkant wordt in de uitkeringen van het Rijk en eigen inkomsten zoals OZB rekening gehouden met indexering. De uitgaven worden niet automatisch geïndexeerd. Alleen die uitgaven waarvan duidelijk is dat indexering onontkoombaar is, zoals loonkosten eigen personeel in verband met nieuwe CAO-periode. Ook bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen, tarieven Omrin en dergelijke worden geïndexeerd. Het resterende bedrag tussen inkomsten en uitgaven wordt als stelpost voor loon- en prijscompensatie in de begroting opgenomen.

5. Inflatiecorrectie Onroerende Zaak Belasting (OZB)

Voor de OZB passen we jaarlijks een inflatiecorrectie toe.

6. Kostendekkendheid afval en riool

De tarieven voor afvalstoffen- en rioolheffing worden niet automatisch geïndexeerd maar houden gelijke tred met de ontwikkeling in de kosten voor afval en riool. In deze kostenontwikkeling wordt rekening gehouden met indexering.

7. Dotatie in verband met het verbreed gemeentelijke rioleringsplan (vGRP)

Om het vGRP te kunnen dekken over de gehele looptijd is binnen de planperiode gestart met een ingroeimodel voor dotatie aan de voorziening waarbij het uitgangspunt is dat de extra lasten volledig worden omgeslagen over inwoners en bedrijven.

8. Structureel begrotingsevenwicht

De baten en lasten moeten structureel in evenwicht zijn in de eerste jaarschijf. Het toezichtskader van de provincie biedt ons deze ruimte.

9. Plafond BTW compensatiefonds

Voor de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds (BCF) houden we rekening met 50% van de laatst gerealiseerde ruimte (zie toelichting algemene dekkingsmiddelen onder Gemeentefonds).

Als de raad instemt met het voorstel in de ruimtebiedende maatregelen om 100% van de ruimte op te nemen passen we dit uitgangspunt aan met ingang van de programmabegroting 2026.

10. Middelen Jeugd

De laatste informatie betreffende de geldstromen rondom de Hervormingsagenda Jeugd wordt verwerkt. Er worden stelposten opgenomen daar waar deze door de toezichthouder provincie worden toegestaan.

11. Extra middelen uitvoering klimaat- en energiebeleid

Gemeenten ontvangen tot en met 2025 tijdelijke middelen van het rijk voor de uitvoeringskosten. Er wordt gewerkt aan een nieuwe regeling voor na 2025. Het Rijk heeft hier al budget voor gereserveerd.

Omdat de verwachting is dat de middelen ook na 2025 beschikbaar worden gesteld, is het toegestaan om de middelen structureel op te nemen in de begroting 2026 en het meerjarenperspectief 2027-2029. Daarbij is het belangrijk dat zowel de baten als de aan de middelen verbonden lasten opgenomen worden. In de kadernota is er vanuit gegaan dat de lasten en baten gelijk zijn en dus geen financieel effect hebben. Het gaat in Waadhoeke om afgerond € 1,1 miljoen jaarlijks.

12. Surplus AR

Dit is het voorstel voor een nieuw uitgangspunt, wat is opgenomen onder de ruimtebiedende maatregelen. Het betreft de mogelijkheid om de ruimte (surplus) in de AR boven de risiconorm deels als structureel dekkingsmiddel in te zetten. Deze optie is eind 2024 verwerkt in de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV. Het daadwerkelijk inzetten van het surplus is een keuze, die per jaar voorgelegd wordt aan de raad.

Als de raad instemt met het voorstel in de ruimtebiedende maatregelen om van deze mogelijkheid gebruik te gaan maken voegen we dit uitgangspunt toe met ingang van de programmabegroting 2026.

4. Ruimteberekening

4.1 Structurele ruimte

De structurele ruimteberekening geeft inzicht in de mutaties ten opzichte van de ruimteberekening zoals opgenomen in de programmabegroting 2025 voor de meerjarenraming 2025-2028.

De nieuwe jaarschijf 2029 begint met het saldo van 2028.

De tabel bevat de diverse mutaties cumulatief in meerjarenperspectief. Als een mutatie in 2026 structureel doorwerkt, is dit in volgende jaren zichtbaar. De mutaties worden aangegeven ten opzichte van de vorige vastgestelde ruimteberekening. Dat betekent bijvoorbeeld dat de jaarlijkse uitzetting voor het IHP van € 61.000 alleen zichtbaar is in de nieuwe jaarschijf 2029, de jaarlijkse uitzettingen van 2026 tot en met 2028 zijn al opgenomen in de beginstand.

Om de beschikbare ruimte te berekenen is gestart met de laatst vastgestelde meerjarenraming. Dit is het uitgangspunt voor de beschikbare ruimte, waartegen de verschillende mutaties worden afgezet.

Onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

(Een plus is een voordeel, een min is een nadeel)

Bedragen x € 1	2026	2027	2028	2029
Begrotingsresultaat programmabegroting 2025-2028	277.401	436.885	68.126	68.126
A Autonome ontwikkelingen en doorwerking besluitvorming				
Autonome ontwikkelingen structureel	162.500	216.500	216.500	166.250
Nieuwe jaarschijf ruimte nieuw beleid				-250.000
Nieuwe jaarschijf (bestaand) beleid IHP				-61.000
Verschuiving jaarschijf bouw nieuw duurzaam zwembad			835.000	
B Gemeentefonds&BUIG				
Gemeentefonds (exclusief Wsw)	11.971.465	11.239.870	7.711.428	8.880.299
Integratie-uitkering Participatie: Wsw	404.229	369.900	344.437	117.165
Reservering Loon- en prijsontwikkeling (LPO)	-3.969.000	-3.969.000	-3.969.000	-3.969.000
Reservering taakmutaties	-308.520	-320.990	-510.333	-692.416
Mutaties stelpost Abonnementstarief WMO	-286.251	13.749	13.749	13.749
Mutaties stelposten Hervormingsagenda Jeugd	-2.160.000	-1.965.000	-1.092.000	-1.087.000
Mutatie BUIG	-792.496	-792.496	-792.496	-792.496
C Gemeenschappelijke regelingen				
De Dienst	-2.845.175	-2.845.175	-2.845.175	-2.845.175
Dekking onvoorzien met bestemming Sociaal domein	197.000	197.000	197.000	197.000
SDF	-85.001	-85.001	-85.001	-85.001
Fryslân West (eigen bijdrage per SE)	28.039	0	0	0
Doorbetaling Wsw (zie gemeentefonds)	-404.229	-369.900	-344.437	-117.165
FUMO	0	0	0	0
Veiligheidsregio	-82.912	-82.912	-82.912	-82.912
Hûs en Hiem	0	0	0	0
Marrekrite	-3.965	-3.965	-3.965	-3.965

D Kapitaallasten en financieringen				
Mutatie vrijval afschrijvingen				150.000
Mutatie vrijval rente leningen				25.000
Vervangingsinvesteringen kapitaallasten				-80.000
E Belastingen en heffingen				
Indexering OZB	300.000	300.000	300.000	300.000
Structurele verhoging rioolheffing				94.500
Dotatie spaarvoorziening riolering				-94.500
F Overig				
Reservering onvoorzien structureel (€ 1 per inwoner)				-47.000
Totaal voortschrijdend cumulatief beschikbare ruimte	2.403.085	2.339.465	-39.079	-195.541

A. Autonome ontwikkelingen

In de ruimteberekening zijn de financiële effecten voor autonome ontwikkelingen opgenomen. In bijlage 8.1 zijn de mutaties toegelicht.

Het budget nieuw beleid ter grootte van € 250.000 is in de jaarschijf 2029 verwerkt evenals de nieuwe jaarschijf voor het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) ter grootte van € 61.000. Volgens de bestendige gedragslijn wordt elk jaar opnieuw € 61.000 toegevoegd aan de beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting ter dekking van de kapitaallasten van de investeringen die hieruit voortvloeien.

De raming voor het benodigde budget voor het nieuwe zwembad staat geraamd met ingang van 2028. Met de kennis van nu kan deze raming worden verschoven naar 2029. Dat levert voor 2028 een eenmalig voordeel op.

B. Gemeentefonds & BUIG

Algemeen

De kadernota markeert het moment voor de aanpassing van de meerjarenraming na het vaststellen van de programmabegroting. De vermelde meerjarige mutaties van het gemeentefonds komen voort uit de septembercirculaire 2024 en de meicirculaire 2025.

Gemeentefonds (exclusief Wsw)

De mutatie gemeentefonds betreft een stijging van afgerond € 12 miljoen in 2026 afnemend naar een stijging van € 8,9 miljoen in 2029. Onderstaand zijn de belangrijkste mutaties opgesomd.

- **Septembercirculaire 2024**

De belangrijkste ontwikkeling in de septembercirculaire 2024 was het compenseren van de korting Jeugd voor 2025. Het verwerken van deze compensatie betekent concreet dat in onze begroting de algemene uitkering (AU) met € 1,4 miljoen omhoog wordt bijgesteld. Onder de mutaties stelposten jeugd staat het effect van de hiermee corresponderende stelpost Jeugd van € 1,4 miljoen, die eveneens kan vervallen.

De volgende mutaties vloeien voort uit de meicirculaire 2025.

- **Accres en uitkeringsbasis**

De jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds wordt het accres genoemd. In de circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2026 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2025 verwerkt. Tevens heeft de zogenaamde "ontwikkeling van de uitkeringsbasis" een groot effect. Dit heeft te maken met veranderende maatstaven. Per saldo een voordeel van afgerond € 1,2 miljoen, aflopend in de meerjarenraming naar afgerond € 1,0 miljoen.

- Dempen ravijnjaar

Het rijk heeft het gemeentefonds verhoogd voor de jaren 2026 en 2027 om het effect van het ravijnjaar te dempen. Het positieve effect is voor Waadhoeke berekend op € 1,2 miljoen.

Gezien de grote ambitie van Waadhoeke voor het laatste jaar van de voorliggende meerjarenraming stellen wij voor om het bedrag "dempen ravijnjaar" te koppelen aan de toekomstige investeringen op Bloemketerp. Dit voorstel is concreet uitgewerkt in het hoofdstuk incidentele budgetaanvragen "reserveren om te besparen".

- Middelen Jeugd

Er zijn extra middelen voor jeugdzorg beschikbaar gekomen, ook bekend onder de term "tekorten rekening rijk". Het groeipad van de Hervormingsagenda Jeugd is aangepast, geactualiseerd en er zijn aanvullende maatregelen voorgesteld. De financiële effecten in de komende jaren zijn een stijging van € 2,8 miljoen in 2026, een stijging met € 2,6 miljoen in 2027, een daling met € 0,7 miljoen in 2028 en een daling met € 0,6 miljoen in 2029.

Tegenover deze effecten mogen de gemeenten bedragen als compensatie opnemen. Deze zijn verderop in deze paragraaf opgenomen onder "Jeugdhulp".

- BTW Compensatiefonds

Het BTW-Compensatiefonds (BCF) wordt gevoed uit het Gemeentefonds. Per jaar maakt het Rijk een inschatting van het bedrag aan aanvragen, het plafond. Het niet bestede bedrag uit het BCF vloeit terug naar het Gemeentefonds. Op basis van provinciale afspraken mogen gemeenten een voorschot nemen op de verwachte onderschrijding in hun meerjarenraming. Dit hebben wij vertaald in uitgangspunt 9.

In de huidige meerjarenraming is de stand 2023 verwerkt. Gemeenten zijn in 2024 € 332 miljoen onder het plafond van het BCF gebleven, wat resulteert in een bijstelling van de stelpost van € 712.500 naar € 412.500, dus een nadeel van € 0,3 miljoen structureel ingaande 2026.

- Loon- en prijsontwikkelingen

In de meicirculaire 2025 is afgerond € 3.969.000 beschikbaar gesteld als dekking voor loon- en prijsontwikkelingen (LPO).

- Taakmutaties

In de mutaties Gemeentefonds zijn enkele taakmutaties opgenomen waarvan nog niet bekend is hoe de kosten uit zullen vallen.

- Jaar uitstel afschaffen abonnementstarief (2026)

Het uitstel van het afschaffen abonnementstarief Wmo met een jaar levert een incidenteel voordeel op van afgerond € 0,6 miljoen.

Integratie-uitkering participatie WSW

De ontvangen middelen voor de sociale werkvoorzieningschappen worden ruim € 0,4 miljoen hoger. Dit bedrag wordt één op één doorbetaald aan de GR Fryslân-West.

Reservering Loon- en prijsontwikkeling (LPO)

Het bedrag LPO van € 3.969.000 wordt gereserveerd overeenkomstig de bestendige werkwijze.

Onderstaand de voorlopige verdeling van het LPO budget. De post "claims" betreft budgetuitzettingen als gevolg van prijsontwikkelingen die nu al bekend zijn, bijvoorbeeld bij wegen en openbaar groen.

Inzet LPO 2026	2026
Beschikbaar uit gemeentefonds	3.969.000
Reservering cao ontwikkelingen 2026	-1.200.000
Reservering indexering subsidies 2026	-275.000
Claims	-907.372
Restant LPO	1.586.628

Reservering taakmutaties

In de mutaties Gemeentefonds zijn enkele taakmutaties opgenomen waarvan nog niet bekend is hoe de kosten uit zullen vallen. Vandaar dat we deze bedragen vooralsnog parkeren op de post onvoorzien met bestemming in afwachting van nadere advisering. Dit zijn onder andere budgetten voor 'indexatie WMO in verband met verwachte vergrijzing van de bevolking'. Voor deze wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd. Het bedrag voor 2026 van € 197.000 is ingezet als dekking voor de financiële gevolgen van de begroting 2026 van De Dienst (raad 22 mei 2025).

Afschaffen abonnementstarief WMO

Het incidentele voordeel van het uitstel met een jaar is opgenomen onder de mutaties gemeentefonds. Naast dit voordeel doet zich ook een nadeel voor van afgerond € 286.000. Dit betreft de bijbehorende inkomst die een aantal jaren geleden in onze begroting is opgenomen. Deze inkomst moet voor 2026 eveneens vervallen.

Het effect van het afschaffen van het abonnementstarief voor Waadhoeke is afgerond € 600.000. Wij achten een inkomst van gelijke omvang niet realistisch en stellen voor deze voor de helft op te nemen. Dit ligt ook in de lijn met de eerder al opgenomen inkomst van € 286.214, die dus nu wordt afgerond naar € 300.000. Dit betekent een klein voordeel voor de ruimteberekening van € 13.749.

Jeugdhulp

In de Hervormingsagenda Jeugd zijn naast inhoudelijke tevens financiële afspraken gemaakt tussen Rijk en de VNG. Onderdeel hiervan is de afspraak dat een onafhankelijke commissie van deskundigen een zwaarwegend advies geeft over de uitvoering van de agenda, mede in relatie tot de uitgavenontwikkeling in de Jeugdzorg. Het eerste advies van de commissie Van Ark is op 30 januari 2025 gepubliceerd. De financiële vertaling is door het Rijk verwerkt in de meicirculaire van het gemeentefonds. (In de ruimteberekening is dit inbegrepen in de overige mutaties). De nieuwe afspraken betekenen dat de bestaande stelposten uit de meerjarenraming moeten vervallen.

De provincie als toezichthouder geeft een begrotingsadvies, dat wij volgen. Daar waar het is toegestaan om stelposten op te nemen om kortingen van het rijk op het gemeentefonds te compenseren of te neutraliseren, doet Waadhoeke dit ook (zie uitgangspunten). Dit is de bestendige gedragslijn, zoals deze ook in voorgaande jaren is toegepast.

In onderstaande tabel zijn de effecten op de begroting Waadhoeke opgenomen. Zoals hiervoor aangegeven kan met de ontvangen compensatie via de septembercirculaire de stelpost van € 1,4 miljoen vervallen. Met de meicirculaire zijn eveneens extra middelen ontvangen, waardoor ook de volgende stelpost van € 760.000 aflopend naar € 565.000 kan vervallen. De nieuwe stelpost die mag worden opgenomen op basis van het begrotingsadvies van de provincie bestaat uit twee componenten: anticiperen op lagere kosten in verband met trajectduur jeugdzorg en hogere baten in verband met eigen bijdrage jeugdzorg. In totaal heeft dit een voordelig effect in 2028 en 2029 van afgerond € 0,9 miljoen.

De VNG spreekt ook over het mogelijk opnemen van een bedrag in verband met de besparingsopgave van de Hervormingsagenda. Deze is door het Rijk geïndexeerd waardoor een

hogere besparing wordt verondersteld. Gemeenten moeten zelf maatregelen treffen om deze besparing te realiseren. De provincie stond al geen stelpost voor de besparingen Hervormingsagenda toe, dus doet dat ook niet voor de geïndexeerde besparingsopgave. Waadhoeke heeft dit dus ook niet opgenomen.

Bedragen x € 1000	2026	2027	2028	2029
Oude stelpost Verlagen uitgaven jeugdzorg	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
Oude stelpost Hervormingsagenda Jeugd	-760	-565	-565	-565
Nieuwe stelpost Hervormingsagenda Jeugd	-	-	873	878
Totaal	-2.160	-1.965	-1.092	-1.087

BUIG-middelen

De gebundelde uitkering (BUIG) bestaat uit twee delen, namelijk een deel ter dekking van de inkomensregelingen (uitkeringen) en een deel ter dekking van de loonkostensubsidie. De BUIG-middelen worden drie keer per jaar herijkt: er wordt een "voorlopige" stand bekend gemaakt, een "nader voorlopige" stand en daarna volgt definitieve vaststelling in september. De lasten en baten BUIG worden structureel geraamd, dus het effect moet ook structureel in onze meerjarenraming worden verwerkt.

Op dit moment hebben wij in onze begroting 2025 een verwachte hogere inkomst BUIG opgenomen van afgerond € 1,4 miljoen (zie begroting na wijziging 2025 De Dienst). De "nader voorlopige" stand die eind april is gepubliceerd geeft helaas nog geen stijging aan maar zelfs een daling met afgerond € 0,4 miljoen. Het effect loopt dus op naar € 1,8 miljoen negatief. Daartegenover staat nog steeds de verwachte compensatie van het Rijk, vanwege het doorwerken van het hogere minimumloon naar de uitkeringen. Deze compensatie wordt pas in de definitieve stand BUIG verwerkt. Recente informatie geeft aan dat de compensatie zich rond de 6,5% bevindt. Dit komt neer op afgerond € 1,0 miljoen. Per saldo betekent dit een nadeel van € 0,8 miljoen, wat nu in het meerjarenperspectief verwerkt wordt.

C. Verbonden partijen / Gemeenschappelijke Regelingen

Waadhoeke neemt deel in een aantal verbonden partijen. Dit zijn partijen die gemeentelijke taken in opdracht van de gemeente uitvoeren. Voor de GR-en wordt in principe alleen het verschil tussen 2025 en 2026 opgenomen in de ruimteberekening. De vier GR-en die de meeste invloed hebben op onze begroting zijn hieronder weergegeven.

De Dienst

De begroting 2026 van de Dienst is op 22 mei 2025 behandeld in de raad. De mutatie van de begroting na wijziging 2025 naar 2026 toont een nadeel van afgerond € 2,8 miljoen.

Fryslân West

De concept-begroting 2026 wordt op 3 juli 2025 besproken in de raad. Vorig jaar is de gemeenschappelijke raadsadviescommissie ingesteld door het algemeen bestuur van de GR. Deze commissie heeft een adviserende rol over de aangelegenheden waarvoor de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijzenprocedure voorschrijft. De raadsadviescommissie heeft besloten dat zij geen aanleiding ziet om een advies uit te brengen aan de gemeenteraden rond een gezamenlijke zienswijze op de begroting van 2026 van de GR Fryslân-West. Het college ziet ook geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.

De GR is 100% aandeelhouder van de NV Empatec, die de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uitvoert voor de in de GR deelnemende gemeenten. Ook het Beschut Werk loopt via Empatec. De

WSW-middelen die de gemeente ontvangt, worden doorbetaald aan de GR. Hiernaast vindt een gemeentelijke bijdrage per WSW-deelnemer plaats. Deze loopt de komende jaren af naar 0.

Bij de incidentele budgetaanvragen in programma 7 is een aanvraag opgenomen voor lokaal verdiepend onderzoek naar de specifieke uitvoeringsstructuur voor kwetsbare werkzoekenden in Waadhoeke.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

De raad is 20 mei 2025 via een memo geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de kadernota 2026-2030 van de FUMO. Aan de FUMO is opgedragen om een ontwerpbegroting over 2026 samen te stellen die beleidsarm is en die alleen voorstellen bevat die voldoen aan de uitgangspunten: onvermijdbaar, onontkoombaar en/of onuitstelbaar en daarnaast – in samenhang met de rapportage scenario's - voor het jaar 2026 qua omvang niet meer bedraagt dan de Begroting FUMO 2025 vermeerderd met de (wettelijke) indexaties, behoudens nieuw ingebrachte taken. De ontwerpbegroting 2026 wordt uiterlijk 23 juni 2025 aan de gemeenten toegestuurd en zal voor de raadsvergadering van 25 september 2025 geagendeerd worden waarbij de raad in de gelegenheid wordt gesteld om zienswijzen in te dienen.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

De begroting 2026 van de VRF is op 22 mei 2025 besproken in de raad. Op grond van deze begroting stijgt de algemene bijdrage van Waadhoeke aan de VRF met € 83.000 naar € 6.363.000 (beide afgerond).

D. Kapitaallasten en financieringen

De ontwikkeling in kapitaallasten heeft een positief effect op de ruimteberekening door:

- dalende afschrijvingslasten omdat oude investeringen volledig afgeschreven zijn. In de ruimteberekening is de nieuwe jaarschijf 2029 opgenomen. De vrijval van de jaren 2026 tot en met 2028 is al in de bestaande meerjarenraming verdisconteerd. Het voordelig effect in 2029 wordt ingeschat op € 150.000.
- dalende rentelasten door de jaarlijkse aflossingen. Het voordelig effect in 2029 wordt ingeschat op € 25.000.

Voor nieuwe kapitaallasten door vervangingsinvesteringen is net als voorgaande jaren gerekend met € 80.000.

E. Belastingen en heffingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Overeenkomstig de uitgangspunten wordt de OZB jaarlijks aangepast met het inflatiepercentage CBS t-2. Voor begrotingsjaar 2026 geldt dus 2024 en het percentage daarvoor is 3,35%. De prijzen van consumentengoederen- en diensten waren in 2024 gemiddeld 3,35 procent hoger dan in 2023; vooral de prijsstijgingen van huisvesting en tabak droegen daar het meest aan bij. Het jaar daarvoor was de inflatie 3,8%.

De OZB blijft op deze manier als algemeen dekkingsmiddel verhoudingsgewijs in de pas lopen met lasten in de begroting (hoewel dit achterloopt op de stijging van de kosten).

Rioolheffing en Afvalstoffenheffing: kostendekkendheid

Het basisprincipe van kostendekkendheid is dat de opbrengsten minimaal gelijke tred houden met de lastenontwikkeling (waaronder inflatiecorrectie, autonome ontwikkelingen e.d.).

In deze kadernota is rekening gehouden met een verhoging van de heffingen met een minimale inflatiecorrectie van 3,35% (inflatiepercentage 2024/CBS t-2). Aan de kostenkant wordt eenzelfde ontwikkeling verwacht, waarmee het effect in de kadernota per saldo nihil is.

Mochten de kosten in de begroting 2026 hoger of lager liggen dan dit percentage dan wordt de verhoging van de heffingen daarmee aangepast.

Extra dotatie voorziening riolering 2021 tot en met 2030

Op basis van het in 2020 vastgestelde verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan vindt in 10 jaar via een ingroeiregeling een extra dotatie aan de voorziening riolering plaats. De dotatie in de jaren 2021 t/m 2030 wordt ieder jaar verhoogd met € 94.500 naar € 945.000 en via de rioolheffing door de inwoner betaald. Hierna in een tabel de mutaties ten opzichte van 2025.

Bedragen x € 1	2026	2027	2028	2029
Rioolheffing	94.500	189.000	283.500	378.000
Dotatie spaarvoorziening	-94.500	-189.000	-283.500	-378.000
Effect ruimteberekening	0	0	0	0

F. Overig

Onvoorzien structureel

In de financiële verordening is vastgesteld dat minimaal € 1 per inwoner in de begroting wordt opgenomen voor onvoorzien structureel. Dit is herhaald onder de uitgangspunten. Net als vorig jaar is dat (afgerond) € 47.000.

4.2 Risiconorm

Omvang incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de benodigde incidentele weerstandscapaciteit (laatste actualisatie jaarrekening 2024) is berekend op € 17,4 miljoen. Dit bepaalt de risiconorm voor de Algemene Reserve (AR), na aftrek van het nog beschikbare deel van de reserve Grondexploitatie (€ 1 miljoen). De risiconorm voor de AR komt uit op € 16,4 miljoen.

Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote incidentele kosten te dekken. Dit zijn standaard de AR (het vrij aanwendbare deel van de AR) en de reserve Grondexploitatie. De reserve Grondexploitatie wordt als eerste stap in mindering gebracht op de specifieke risico's binnen de grondexploitatie, waarna het restant (de niet afgedekte risico's binnen de grondexploitatie) en het totaal van de overige risico's wordt afgezet tegen de AR.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde incidentele weerstandscapaciteit}}$$

De ratio weerstandsvermogen is vastgesteld tussen 1,0 en 1,4 met de betekenis 'voldoende'. Wanneer uit berekeningen in de programmabegroting blijkt dat de ratio lager is dan 1,0 moeten maatregelen genomen worden om het weerstandsvermogen binnen de meerjarenplanperiode op peil te brengen. Als de ratio boven de 1,4 komt kunnen bij de kadernota voorstellen worden gedaan hoe het surplus aan te wenden.

4.3 Incidentele ruimte

In de uitgangspunten is bepaald dat de ruimte van de AR boven de risiconorm beschikbaar is voor incidentele wensen. De stand van de AR is als volgt:

Verloop Algemene Reserve (bedragen x € 1)	2026
Stand na 4e begrotingswijziging 2025	12.756.145
Voorstel resultaatbestemming jaarrekening 2024	6.222.116
Stand na 6e begrotingswijziging 2025	18.978.261

5. Ruimtebiedende maatregelen

5.1 Inleiding

De maatregelen die structureel financiële ruimte kunnen bieden zijn in dit hoofdstuk opgenomen. Ze zijn onderscheiden naar: bijstellen beleid en ambities, verhogen inkomsten, aanpassen gemeentelijke bedrijfsvoering en effecten financiële maatregelen.

Dit hoofdstuk bevat alle concrete en realistische maatregelen die voor deze kadernota zijn "opgehaald". Wij stellen voor ook al deze maatregelen voor 2026 en 2027 in te voeren gezien de financiële onzekerheid voor de komende jaren. Daarbij realiseren wij ons dat deze kadernota een momentopname is. Daarom zijn wij voornemens een plan van aanpak met zoekrichtingen op te stellen in de komende periode en dit te koppelen aan de programmabegroting 2026.

5.2 Samenvatting

Pr.	I/U	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	I/S
		Beleid/ambities					
3	U	Minder budget voor verkeersmaatregelen	19.000	19.000	19.000	19.000	S
3	U	Verminderen ambitieniveau onderhoud elementenverharding	50.000	50.000	50.000	50.000	S
3	U	Besparen op onderhoud schelpenpaden (zie incidentele budgetaanvragen)	25.000	25.000	25.000	25.000	S
3	U	Besparen op energiekosten openbare verlichting	50.000	50.000	50.000	50.000	S
3	U	Aanbestedingsbeleid openbare ruimte	50.000	50.000	50.000	50.000	S
3	U	Inwonersparticipatie bij werkzaamheden openbare ruimte	50.000	50.000	50.000	50.000	S
4	U	Verlagen budgetten economische stimulering	10.000	10.000	10.000	10.000	S
6	U	Bijstellen subsidiebudget o.b.v. realisaties	70.000	70.000	70.000	70.000	S
6	U	Verminderen ambitieniveau beheer en onderhoud openbaar groen	200.000	200.000	200.000	200.000	S
7	U	Verminderen uitgaven sociaal domein (zie incidentele budgetaanvraag)	300.000	600.000	800.000	1.000.000	S
			824.000	1.124.000	1.324.000	1.524.000	
		Inkomsten					
2	I	Leges heffen bij Verken je idee	100.000	100.000	100.000	100.000	S
3	I	Invoeren leges nutsbedrijven	30.000	30.000	30.000	30.000	S
6	I	Verhogen tarieven gymzalen en sportvelden	50.000	100.000	100.000	100.000	S
AD	I	Verhogen pachtinkomsten	12.000	24.000	24.000	24.000	S
AD	I	Verhogen parkeertarief	30.000	30.000	60.000	60.000	S
AD	I	OZB verhogen met 1%	95.000	95.000	95.000	95.000	S
			317.000	379.000	409.000	409.000	
		Gemeentelijke bedrijfsvoering					
6	U	Inbesteden afhandeling monumentenvergunningen	35.000	35.000	35.000	35.000	S
8	U	Duurzaamheid: budgetten energiecoach en MKB	50.000	50.000	50.000	50.000	S
AD	U	Taakstelling gemeentelijke bedrijfsvoering	250.000	250.000	250.000	250.000	S
			335.000	335.000	335.000	335.000	

Pr.	I/U	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	I/S
		Financiële maatregel					
9	U	Verhogen bedrag loonkosten naar grondexploitatie	30.000	30.000	30.000	30.000	S
AD	U	Versneld aflossen langlopende geldleningen (zie incidentele budgetaanvraag)	350.000	350.000	350.000	350.000	S
AD	U	Stelpost BTW-compensatiefonds verhogen naar 100%	412.500	412.500	412.500	412.500	S
AD	I	Surplus AR	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	S
			792.500	792.500	792.500	792.500	
		Totaal miv 2026	2.268.500	2.630.500	2.860.500	3.060.500	
Maatregelen met ingang van 2027							
1	U	Actualiseren van beleid (gemeentebreed) met een taakstelling		50.000	100.000	150.000	S
1	U	Verminderen programma dienstverlening		25.000	50.000	50.000	S
6	U	Indexeren subsidies (eenmalig niet indexeren)		275.000	275.000	275.000	S
AD	I	Verhogen tarief toeristenbelasting vanaf 2028			85.000	85.000	S
		Totaal miv 2027	0	350.000	510.000	560.000	

5.3 Toelichting maatregelen Beleid en ambities

Minder budget voor verkeersmaatregelen (€ 19.000 vanaf 2026)

Door bestaande budgetten voor verkeersmaatregelen en verkeersveiligheid samen te voegen en te verlagen ontstaat aan de ene kant minder financiële ruimte om maatregelen te treffen maar ontstaat ook meer flexibiliteit. Daar komt bij dat de afgelopen jaren al veel schoolomgevingen zijn aangepakt vanuit de extra beschikbaar gestelde middelen.

Verminderen ambitieniveau onderhoud elementenverharding (€ 50.000 vanaf 2026)

Voor het onderhoud elementenverharding in de wegen kan overgegaan worden van kwalitatief beheren van de openbare ruimte naar financieel gestuurd beheer.

Besparing onderhoud schelpenpaden (€ 25.000 vanaf 2026)

Een deel van de schelpenpaden is inmiddels vervangen of omgevormd naar koersmix. Als een volgende stap gezet wordt en er voor een bedrag van € 804.000 aan paden vervangen wordt, kan er € 25.000 bespaard worden op het onderhoud. Zie ook 7.4 Investeren om de besparen.

Besparing op energiekosten openbare verlichting (€ 50.000 vanaf 2026)

Door het tempo van vervangen van oudere armaturen door led armaturen te verhogen (ten laste van de egaliseringsreserve vervanging openbare verlichting) kan er naar verwachting jaarlijks € 50.000 aan energiekosten bespaard worden (uitgaande van de huidige energieprijzen).

Aanbestedingsbeleid (openbare ruimte) (€ 50.000 vanaf 2026)

Extra ambities/beleid ten opzichte van wettelijke verplichtingen bij aanbestedingen zorgt voor extra kosten. Als aanbestedingen beperkt blijven tot wettelijke voorschriften kan er naar verwachting € 50.000 bespaard worden.

Beperken inwonersparticipatie bij werkzaamheden (openbare ruimte) (€ 50.000 vanaf 2026)

Door participatie van inwoners bij de uitvoering van werkzaamheden in de openbare ruimte terug brengen naar onderste trede (informerende) kan er naar verwachting € 50.000 bespaard worden.

Verlagen budgetten economische stimulering (€ 10.000 vanaf 2026)

Doordat onder de vlag van het Goud van Noordwest zaken worden opgepakt (o.a. ondernemersprogramma) kan het werkbudget economische zaken met € 10.000 verlaagd worden. Met het resterende budget zal een jaarrond programma worden georganiseerd voor ondernemers. Denk aan periodieke nieuwsbrieven, themasessies, symposium Agrarische Dagen, het ondernemersontbijt en andere acties en activiteiten.

Bijstellen subsidiebudget o.b.v. realisaties (€ 70.000 vanaf 2026)

In de afgelopen jaren is gebleken dat enkele subsidieaanvragen lager worden vastgesteld dan aangevraagd. Dit structurele effect wordt nu in de begroting verwerkt. Het betreft de subsidiebudgetten Stichting jeugdfonds sport en cultuur en Stichting Leergeld. Ook het gemeentelijk budget mantelzorg vertoont al enkele jaren onderbesteding vanwege de extra middelen van de Brede Spuk onderdeel mantelzorg.

Verlagen ambitieniveau beheer en onderhoud openbaar groen (€ 200.000 vanaf 2026)

In het beheerplan Openbaar Groen zijn de volgende posten aan te passen zonder aan de kernactiviteiten van de gemeente te komen.

- Stoppen met dorpen en wijken initiatieven. Verwachte besparing circa € 25.000.
- Stoppen met ontwikkelingen. Verwachte besparing circa € 50.000.
- Geen bijdrage beeldbepalende bomen verordening. Verwachte besparing circa € 30.000.
- Dorpsbosjes in eigen beheer nemen. Deze werkzaamheden worden nu deels uitbesteed, eigen beheer is voordeliger. Verwachte besparing circa € 50.000.
- De exotenbestrijding niet uitbreiden en op financieel niveau 2024 houden. Verwachte besparing circa € 50.000.

Verminderen uitgaven sociaal domein (€ 300.000 in 2026 oplopend naar € 1.000.000 in 2029)

We zetten in op diverse maatregelen die kunnen leiden tot lagere uitgaven sociaal domein:

- a. Financiële vertaling Ketengerichte aanpak grip op kosten jeugd (deels als dekking huidige taakstelling van € 400.000). Wij verwachten van de gewenste inzet van o.a. de Accounthouder huisartsen (zie toelichting op budgetaanvraag) en het gebiedsteam op school een structureel ruimtebiedend effect vanaf 2027. Daarnaast verwachten wij andere duurzame effecten van maatregelen vanuit de Ketengerichte aanpak grip op kosten jeugd en de lopende opdrachten om de bedrijfsvoering Gebiedsteam nog beter op orde te krijgen. Eventuele financiële voordelen worden in de daaropvolgende jaren zichtbaar.
- b. Ketengerichte aanpak ook voor de Wmo. Deze optie wordt onderzocht. Te verwachten effecten nog niet bekend.
- c. Resultaten vervolgonderzoek lokale infrastructuur voor ondersteuning van kwetsbare doelgroepen. Het onderzoek wordt uitgevoerd bij honorering van de incidentele budgetaanvraag van € 60.000. De te verwachten effecten bij invoering van maatregelen vanuit dat onderzoek zijn nog niet bekend.

5.4 Toelichting maatregelen Inkomsten

Leges heffen bij Verken je idee (€ 100.000 vanaf 2026)

Voor een aantal producten of diensten worden nu geen leges in rekening gebracht. Bijvoorbeeld voor verken jou idee (VKJI). Dit zijn zo'n 500 aanvragen per jaar. Het vragen van leges levert (meer) opbrengsten op.

Invoeren leges nutsbedrijven (€ 30.000 vanaf 2026)

Voor de instemmingsverlening bij werkzaamheden van de nutsbedrijven kan worden overgegaan naar kostendekkendheid van de aanvraag. De verwachte opbrengst is € 30.000.

Verhogen tarieven gymzalen en sportvelden (€ 50.000 in 2026 en daarna € 100.000)

De huurtarieven van de gemeentelijke gymzalen, sporthallen en sportvelden zijn relatief laag en sinds de start van Waadhoeke ook niet verhoogd. De kosten voor rekening van de gemeente zijn relatief hoog en komen vrijwel volledig voor rekening van de gemeente. De uitwerking zal zich richten op hogere tarieven en harmonisatie van tarieven binnen de gemeente. De maatregel gaat in per seizoen 2026/2027.

Verhogen pachtinkomsten (€ 12.000 in 2026 en daarna € 24.000)

In 2024/2025 is de pachtadministratie verwerkt in het systeem P8. Daarmee is de basis op orde en kan verder worden geïnvesteerd in een (meer) marktconforme pacht en huur. Dit vraagt een nadere analyse van de diverse contracten maar het ramen van hogere inkomsten lijkt realistisch.

Verhogen parkeertarief (€ 30.000 in 2026 en 2027 en € 60.000 vanaf 2028)

Onderdeel van het parkeerbeleid is een periodieke verhoging van de tarieven. Om te werken met 'logische' bedragen wordt dit periodiek gedaan. De laatste verhoging is dit jaar doorgevoerd. Ook voor 2026 kan een verhoging worden doorgevoerd.

OZB verhogen met 1% (€ 95.000 vanaf 2026)

Voor de OZB passen we jaarlijks inflatiecorrectie toe om gelijke tred te houden met de uitgaven. Zoals in paragraaf 3.1.E beschreven is dit voor 2026 3,35% (levert € 300.000). Daarboven stellen we voor om de OZB met 1% te verhogen wat € 95.000 aan extra opbrengsten oplevert.

5.5 Toelichting maatregelen Gemeentelijke bedrijfsvoering

Anders organiseren monumentenzorg (€ 35.000 vanaf 2026)

Monumentenzorg wordt nu ingehuurd waarbij de volledige vergunning in relatie tot monumenten wordt afgehandeld. Het is mogelijk deze rol als adviseur te doen en zelf de vergunning af te handelen (inbesteden van werk). De kosten voor monumentenzorg moeten dan omgezet worden naar formatie, waardoor een besparing wordt gerealiseerd.

Duurzaamheid: budgetten energicoach en MKB (€ 50.000 vanaf 2026)

Voor de diverse duurzaamheidsambities zijn in het verleden structurele budgetten beschikbaar gesteld en in de begroting verwerkt. In de afgelopen jaren zijn er diverse extra (tijdelijke en meerjarige) Rijksuitkeringen beschikbaar gekomen waardoor de budgetten voor 'Energicoach' en 'MKB' vrij kunnen vallen.

Taakstelling gemeentelijke bedrijfsvoering (€ 250.000 vanaf 2026)

Van de directie wordt verwacht dat zij op termijn, met minder budgettaire en/of formatieve middelen dan nu, het huidige takenpakket uitvoeren. Deze opgave sluit aan bij het onderwerp efficiencyvoordelen en geldt organisatiebreed. De directie is verantwoordelijk deze taakstelling in te vullen.

5.6 Toelichting maatregelen Financieel

Verhogen bedrag loonkosten naar grondexploitatie (€ 30.000 vanaf 2026)

Er wordt vanaf 2018 € 150.000 toegerekend aan de grondexploitaties (gebaseerd op 2 fte's). De loonkosten zijn de afgelopen jaren flink gestegen maar de toerekening aan de grondexploitaties niet. Het is reëel om de toerekening aan te passen naar € 180.000 waardoor er € 30.000 aan financiële ruimte ontstaat.

Versneld aflossen langlopende geldleningen (€ 350.000 vanaf 2026)

Door een aantal langlopende geldleningen met een hoog rentepercentage versneld af te lossen ontstaat er een budgettair voordeel in de exploitatie van afgerond € 350.000.

Voor het versneld aflossen van langlopende geldleningen moet altijd een boeterente/afkoopwaarde voor de toekomstige gederfde rente-inkomsten van de bank betaald worden.

Uitgaande van aflossing per 31 december 2025 bedraagt deze indicatief zo'n € 1,2 miljoen, maar de werkelijke afkoopwaarde is afhankelijk van de rente op dat moment. Dit bedrag moet ineens gedekt worden. Zie ook hoofdstuk 7 budgetaanvraag incidenteel.

Stelpost BTW compensatiefonds verhogen naar 100% (€ 412.500 vanaf 2026)

De werkwijze van de verwerking van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds is als volgt. In de septembercirculaire wordt een voorschot toegevoegd aan de algemene uitkering voor jaar t. In de meicirculaire wordt de definitieve afrekening verwerkt voor jaar t-1. Gemeenten mogen nu een positieve stelpost opnemen in de begroting: Stelpost BTW-compensatiefonds. Gezien de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van de ruimte onder het plafond BCF, adviseert het Ministerie van Financiën samen met de provincies, om voorzichtigheid in acht te nemen door een raming op te nemen, die maximaal gebaseerd is op de meest recente gerealiseerde ruimte onder het plafond BCF. Deze voorzichtigheid hebben wij tot nu toe vertaald door rekening te houden met 50% van deze ruimte. De provincie in haar rol als toezichthouder accepteert een stelpost van 100%.

In de ruimteberekening in hoofdstuk 4 is de actualisatie van de stelpost van 50% van het laatst gerealiseerde jaar 2024 verwerkt. De stelpost komt uit op € 412.500. Wanneer deze stelpost verhoogd wordt naar 100% levert dit een structureel voordeel op van € 412.500. Deze ruimtebiedende maatregel wordt verwerkt als een aanpassing van de uitgangspunten voor de programmabegroting 2026.

Surplus Algemene Reserve

Dit voorstel betreft de mogelijkheid om de ruimte (surplus) in de AR boven de risiconorm als structureel dekkingsmiddel in te zetten. Deze optie is eind 2024 verwerkt in de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV. De provincie in haar rol als toezichthouder heeft aangegeven dat zij ons later dit jaar informeren over richtlijnen voor de toepassing van deze mogelijkheid. Zoals aangegeven in hoofdstuk 3 Uitgangspunten wordt dit onderwerp toegevoegd aan de uitgangspunten bij de programmabegroting 2026. Het daadwerkelijk inzetten van het surplus is een keuze, die per jaar voorgelegd wordt aan de raad.

5.7 Toelichting maatregelen 2027 en verder

Concrete maatregelen met ingang van 2027

Onderstaand zijn de maatregelen opgenomen die aanlooptijd nodig hebben in verband met een zorgvuldige voorbereiding.

Actualiseren van beleid (gemeentebreed) met een taakstelling vanaf 2027 (jaarlijks € 50.000)

Bij actualisatie van beleid én bij nieuw beleid nemen we, naast een inhoudelijke, ook een financiële opgave mee.

Verminderen programma dienstverlening (€ 25.000 in 2027 en daarna € 50.000)

Voor het programma dienstverlening is een jaarlijks budget van € 100.000 beschikbaar. Dit budget wordt over het algemeen gebruikt voor eenmalige kosten die een investering zijn in de dienstverlening aan burgers. Gedacht kan worden aan klantreizen, burgerpeiling, klanttevredenheidsmetingen, optimalisering telefonische bereikbaarheid. Nu het programma formeel afgelopen is, is er gewerkt aan een geactualiseerde visie. Activiteiten om deze visie te implementeren zouden ten laste kunnen komen van het (programma)budget. De afgelopen jaren is het budget steeds (meer dan) uitgeput. De Visie dienstverlening 2030 is op 3 juli 2025 in de raad behandeld.

Om de resultaten op het gebied van dienstverlening de komende jaren te bereiken werken we aan een ambitieuze digitaliseringsslag, om mee te groeien in een data- en informatiesamenleving en de basis op orde te brengen voor toekomstige technologische innovaties en hieraan gerelateerde wetgeving. MijnWaadhoeke en omnichannel dienstverlening zijn concrete resultaten van deze interne transformatie. Gezien de impact van deze transitie en de noodzakelijke investeringen in technologie en werkwijzen wordt voorgesteld het budget gefaseerd af te bouwen.

Eenmalig niet indexeren van subsidies in 2027 (€ 275.000)

Jaarlijks worden de subsidies geïndexeerd. Dit gebeurt op basis van de verordening indexering subsidies Waadhoeke. Als de subsidies voor 2027 (eenmalig) niet worden geïndexeerd levert dat een bedrag op van circa € 275.000 wat structureel doorwerkt.

Verhoging tarief toeristenbelasting vanaf 2028

Momenteel is de implementatie in volle gang. Daarbij ontstaat een steeds beter beeld van de sector. Een verhoging op termijn van € 1,00 naar € 1,50 per persoon per nacht levert bij 170.000 overnachtingen een bedrag van € 85.000 extra op.

Plan voor nader onderzoek in de komende jaren

Met het verwerken van de concrete voorstellen voor 2026 en 2027 zijn we er nog niet. De laatste jaarschijf van de meerjarenraming toont nog steeds een negatief saldo. Daarom moet er een plan gemaakt worden om verdere stappen te zetten op het gebied van ruimtebiedende maatregelen. Dit plan zal zoekrichtingen bevatten die aansluiten bij de indeling zoals in deze kadernota is gehanteerd: beleid/ambities, inkomsten, gemeentelijke bedrijfsvoering en financiële maatregelen.

Bij de aangedragen onderwerpen uit de inventarisatie voor deze kadernota zijn diverse onderwerpen genoemd dit het onderzoeken waard zijn. Enkele concrete voorbeelden zijn besparingen op aanbestedingen, subsidiemogelijkheden regioscholen, efficiëntie door automatisering, differentiatie van tarieven in relatie tot lastendruk inwoners en anders organiseren.

Voor ondersteuning bij de uitvoering van dit proces is een incidentele budgetaanvraag ingediend voor een gedetailleerde analyse van de gemeentelijke begroting. Het levert Waadhoeke in ieder

geval een transparante en verantwoorde begroting op. Wij gaan er van uit dat die transparantie ook aanvullende financiële voordelen zichtbaar kan maken.

We komen daarop terug bij de programmabegroting 2026.

6. Budgetaanvragen structureel

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden per programma de aangedragen structurele budgetaanvragen beschreven.

Dit hoofdstuk begint met een samenvatting. Daarna volgen de toelichtingen.

De budgetaanvragen hebben we beoordeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Is de aanvraag een wettelijk taak?
- Levert de aanvraag een directe bijdrage aan het coalitieakkoord?
- Levert de aanvraag een directe bijdrage aan het ontwikkelperspectief of de uitvoering van de dienstverleningsvisie?
- Heeft deze aanvraag relatie met cofinanciering of anderszins aangegane verplichtingen?
- Is er eerder over besloten door de raad (in dit jaar of misschien ook bij de vorige begrotingsvoorbereiding)?
- Indien de aanvraag niet doorgaat, heeft dit consequenties voor andere ontwikkelingen en/of projecten?
- Moet het nu?

In de beoordeling is ook meegenomen of het onderwerp al eerder in de raad aan de orde is geweest, en waar is besloten tot integrale afweging bij de kadernota.

6.2 Samenvatting structurele budgetaanvragen

Pr.	I/U	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	I/S
		Vervangingsinvesteringen					
AD	U	Vervangen apparatuur raadzaal	-22.750	-22.750	-22.750	-22.750	S
3	U	Vervanging parkeerautomaten Franeker	-13.400	-13.400	-13.400	-13.400	S
			-36.150	-36.150	-36.150	-36.150	
		Ontwikkelingen gebied Bloemketerp					
6	U	Herinrichting openbaar gebied				-265.000	S
5	U	Huisvesting scholen AMS en Kabas				-1.826.000	S
6	U	Buitensporten				-222.000	S
6	U	Nieuw zwembad Franeker				-624.000	S
6	U	Glijbaan nieuw zwembad Franeker				-70.000	S
			0	0	0	-3.007.000	
		Overige onderwerpen					
3	U	Verhoging dotatie groot onderhoud Wegen	-858.300	-858.300	-858.300	-858.300	S
5	U	Subsidie Einstein Class	-115.000	-115.000	-115.000	-115.000	S
8	U	Duurzaamheidsagenda	-92.500	-272.500	-292.500	-292.500	S
6	U	Subsidie Seewyn	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	S
1	U	Abonnementskosten debatrijk	-8.400	-8.400	-8.400	-8.400	S
7	U	AED beleid	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	S
6	U	Subsidie academie van Franeker	-95.000	-95.000	-50.000	-50.000	S
3	U	Verkeerssituatie Berltsum - 3 maatregelen	-53.900	-53.900	-53.900	-53.900	S
6	U	Parkeren sportvelden Froubuurt	-25.740	-25.740	-25.740	-25.740	S
6	U	Bevaarbaar houden vaarrondjes		-130.000	-130.000	-130.000	S
			-1.323.840	-1.633.840	-1.608.840	-1.608.840	
		Totaal	-1.359.990	-1.669.990	-1.644.990	-4.651.990	

6.3 Toelichting Vervangingsinvesteringen

Vervangen apparatuur Raadzaal (kapitaallasten € 22.750)

Alle techniek in de raadszaal stamt uit 2017. Technisch gezien loopt de hardware op zijn laatste benen. Vervanging ineens heeft de voorkeur, omdat alles met elkaar samen moet kunnen werken. Er is hier nooit voor gereserveerd. Een eerste marktverkenning geeft aan dat een bedrag van € 175.000 een realistische inschatting is qua vervanging. Bij een afschrijvingstermijn van 10 jaar zijn de kapitaallasten € 22.750.

Vervanging parkeerautomaten Franeker (exploitatiekosten € 13.400)

De afgelopen jaren zien we kosten van het onderhoud van de automaten stijgen. Dit komt voor een belangrijk deel door de leeftijd van de apparaten. Het wordt steeds duidelijker dat de apparaten richting het eind van hun levensduur gaan. De kosten van een grote onderhoudsronde worden ingeschat op € 45.000. Door over te stappen op nieuwe apparaten en door invoering van 'kenteken parkeren' kan bovendien het aantal automaten worden verlaagd. Het vervangen van alle automaten vraagt een investering van € 180.000. Bij een afschrijvingstermijn van 10 jaar zijn de structurele kapitaallasten € 23.400. De verwachting is dat (minder apparaten en nieuwe apparaten) de jaarlijkse onderhoudskosten hierdoor met € 10.000 afnemen. Dus netto extra lasten van € 13.400.

6.4 Toelichting Ontwikkelingen gebied Bloemketerp

Herinrichting openbaar gebied (kapitaallasten € 265.000)

Voor de herinrichting van Bloemketerp en het omliggende gebied is nog geen structureel bedrag opgenomen in de meerjarenraming. Er moet een duidelijke meerwaarde ontstaan voor het gehele gebied. Aanvullende maatregelen in de openbare ruimte zijn noodzakelijk om de onderwijs en sportvoorzieningen goed in te passen en de bereikbaarheid, veiligheid, landschappelijke kwaliteit en leefbaarheid te behouden en versterken.

Het investeringsbedrag voor de aanpassing en uitbreiding van de infrastructuur en het openbaar groen wordt globaal ingeschat op € 3.900.000. De kapitaallasten zijn berekend op € 265.000. Het betreft o.a. fietspaden, fietsbruggen, een rotonde en voetpaden.

Huisvesting scholen AMS en Kabas (kapitaallasten € 1.826.000)

Overeenkomstig het raadsbesluit van 12 juni 2025 zijn de kapitaallasten van de AMS en de Kabas opgenomen. Voor de nieuwbouw van de AMS is gerekend met een investering van € 28 miljoen en voor de nieuwbouw van de Kabas is gerekend met een investering van € 5,2 miljoen.

De beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting worden beschikbaar gehouden als dekking voor de kapitaallasten van de andere scholen in Waadhoeke die in dezelfde periode gepland staan voor nieuwbouw.

Buitensporten (kapitaallasten € 222.000)

Het investeringsbedrag voor het buitensporten wordt globaal ingeschat op € 3.500.000. De kapitaallasten zijn berekend op € 222.000. Het betreft een multifunctionele combinatie atletiek en ijsbaan, diverse atletiekelementen en een multicourt.

Nieuw zwembad Franeker (exploitatiekosten € 264.000)

Op 13 maart 2025 is besloten om voor het nieuw te bouwen zwembad in Franeker te kiezen voor het scenario met een 25-meterbassin met 6 banen en een klapwand. In totaal is de extra benodigde structurele jaarlast € 624.000. De jaarlast valt in 2029, het jaar na ingebruikname.

Glijbaan nieuw zwembad Franeker (exploitatiekosten € 70.000)

In de besluitvorming van 13 maart 2025 is een familieglijbaan als extra optie meegenomen. De structurele jaarlast voor de glijbaan is € 70.000. De jaarlast valt in 2029.

Zie ook de toelichting bij paragraaf 7.3.

6.5 Toelichting Overige onderwerpen

Budget groot onderhoud wegen (€ 858.300)

Voor het groot onderhoud wegen is de komende jaren fors meer budget nodig door:

- de prijsstijgingen in de wegenbouw;
- het versneld verslechteren van enkele wegen binnen de oorspronkelijke planperiode;
- het verlengen van de looptijd van het wegenbeheerplan met twee jaar (2027 en 2028).

De prijsstijgingen worden opgevangen ten laste van de stelpost voor loon- en prijsstijgingen.

Voor de oorzaken is het noodzakelijk om het budget structureel bij te stellen met € 858.300 (om de voorziening groot onderhoud op peil te houden).

Subsidie Einstein Class (€ 115.000)

De huidige subsidieovereenkomst heeft betrekking op een omvang van de doelgroep uit Waadhoeke van 20 tot 30 leerlingen. Het aantal leerlingen is de afgelopen jaren bijna verdubbeld. De subsidie is niet mee gegroeid. De leerlingenprognose voor het schooljaar 2025-2026 is 52. Deze verdubbeling vergt uitbreiding van formatie zorgcoach en betekent een verhoging van het subsidiebedrag met €115.000.

Duurzaamheidsagenda (€ 92.500 in 2026)

De raad heeft op 28 november 2024 besloten de geactualiseerde duurzaamheidsagenda 2025-2028 vast te stellen en de structurele financiële gevolgen van de duurzaamheidsagenda ter hoogte van € 92.500 in 2026 tot € 292.500 in 2028 mee te nemen in de kadernota 2026-2029.

Subsidie Seewyn (€ 60.000)

De raad heeft op 13 maart 2025 besloten om de subsidie aan Seewyn voor 2025 te verhogen met € 60.000 en de structurele verhoging van de subsidie mee te nemen in de kadernota.

Seewyn Kunsteducatie heeft te kampen met een structureel tekort op haar begroting dat wordt veroorzaakt doordat in de voorgaande periode het aantal cursisten en deelnemende scholen stevig is gegroeid.

Abonnementskosten Debatrijk (€ 8.400)

Sinds de start van 2025 gebruikt de raad Debatrijk om raadsinformatie en raadsvergaderingen te verrijken, ook voor inwoners. De abonnementskosten bedragen € 8.400 per jaar. Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat dit jaarcontract niet verlengd zal worden.

AED beleid (€ 15.000)

Een dekkend, betrouwbaar en toegankelijk AED-netwerk is van (levens)belang voor de hartveiligheid van onze gemeente. Onze samenwerkingspartner HartslagNu heeft gegevens aangeleverd over de witte vlekken in onze gemeente, welke AED's in de komende jaren aan vervanging toe zijn en de nu nog binnen hangende AED's waarvoor een buitenkast benodigd is.

Subsidie academie van Franeker (95.000 in 2026)

De raad heeft op 13 maart 2025 besloten om de gevraagde subsidieverhoging van € 95.000 voor 2026 en 2027 en € 50.000 voor de jaren daarna mee te nemen in de kadernota.

De Academie van Franeker ontwikkelt zich als (vraaggestuurde) projectorganisatie, onder meer op het vlak van verziltingsonderzoek en de koppeling tussen onderwijs en de lokale arbeidsmarkt. Een verhoogde subsidie geeft de Academie het gevraagde comfort om de doorontwikkeling van de Academie vorm en inhoud te geven om uit te groeien tot een gedegen projectorganisatie met een stevige positie binnen het netwerk van zowel de academische wereld als het regionale onderwijsveld en de regionale arbeidsmarkt.

Verkeerssituatie Berltsum - drie maatregelen (kapitaallasten € 53.900)

Naast een vrijliggende fietspad (dat afzonderlijk wordt opgevoerd) worden ook maatregelen voorgesteld om op andere plekken in/rondom Berltsum aanpassingen te doen die de verkeersveiligheid bevorderen. De kosten hiervan worden totaal geraamd op € 701.400 waarvan € 28.000 incidenteel. Het beschikbare budget voor de uitvoering van de Mobiliteitsvisie ziet op kleinere maatregelen (tot € 100.000). Bij de behandeling van de Mobiliteitsvisie is afgesproken dat grotere maatregelen aan de raad worden voorgelegd. Bij een afschrijvingstermijn van 20 jaar zijn de structurele kapitaallasten per maatregel:

- Maatregelen Gernierswei (investering € 301.400)	€ 24.100
- Aanpassing Bitgumerdyk-Koekoeksleane (investering € 237.000)	€ 19.000
- It Achtepaed (investering € 135.000)	€ 10.800
Totaal drie maatregelen (investering 673.400)	€ 53.900

Parkeren sportvelden Froubuurt (kapitaallasten € 25.740)

De gemeente is al langere tijd in gesprek met dorpsbelang Froubuurt over de door dorpsbewoners ervaren parkeeroverlast bij sportwedstrijden en activiteiten in het MFC in Vrouwenparochie. Het resultaat van deze gesprekken is de realisatie van extra parkeergelegenheid op een deel van het sportcomplex. De realisatie brengt met zich mee dat ook investeringen in de velden noodzakelijk zijn. De kosten voor renovatie van de oefenhoek en verbetering van het sportveld moeten ineens gedekt worden (zie incidentele budgetaanvragen programma 6). De aanleg van een parkeerterrein moet geactiveerd worden en resulteert in € 25.740 aan kapitaallasten. Renovatie van de oefenhoek en verbetering van het wedstrijdveld leiden niet tot hogere jaarlijkse onderhoudslasten.

Bevaarbaar houden vaarrondjes (kapitaallasten € 130.000)

De kosten en obstakels voor realisatie van de twee tracés zijn in beeld gebracht. De eenmalige kosten voor de kleine variant worden geraamd op € 702.851 voor rondje Het Bildt en € 525.264 voor rondje Lytse Farwegen. Deze kunnen gedekt worden uit het incidentele budget die in de programmabegroting 2024 was opgenomen voor dit project, mogelijk aangevuld met middelen uit de regiodeal.

Om de vaarrondjes bevaarbaar te houden moet er jaarlijks en periodiek onderhoud gepleegd worden. Deze structurele lasten worden voor onderhoud en het reserveren voor periodiek groot onderhoud worden geraamd op respectievelijk € 79.737 en € 49.636 (samen afgerond € 130.000).

6.6 Toelichting niet gehonoreerde budgetaanvragen

Gelet op de criteria en het financieel meerjarenperspectief zijn onderstaande onderwerpen beoordeeld en als niet te honoreren opgenomen.

Verkeerssituatie Berltsum - fietspad

Eind 2021 (28 december 2021) heeft de gemeenteraad de mobiliteitsvisie van Waadhoeke vastgesteld. Eén van de maatregelen in de mobiliteitsvisie is het uitvoeren van een integraal verkeerskundig onderzoek in/rondom Berltsum (maatregel V4). Een onderdeel hiervan is het onderzoeken van de nut en noodzaak van een vrijliggend fietspad langs de Gernierswei (maatregel F4). Het onderzoek naar de verkeerssituatie in en rond Berltsum is nagenoeg afgerond. Gelet op de bijzondere situatie lijkt een vrijliggend fietspad de meest passende oplossing om de verkeersveiligheid voor de fietsers daadwerkelijk te verbeteren. De investering hiervan wordt geraamd op circa € 4 miljoen. Bij een afschrijvingstermijn van 40 jaar zijn de structurele kapitaallasten € 215.875.

Volwassenenfonds

De laatste jaren zijn de uitgaven voor het Volwassenenfonds hoger dan begroot. Er is een structureel budget van € 40.000. Het is een positieve ontwikkeling dat meer inwoners gebruik maken van de faciliteit om te kunnen sporten. Het gemiddelde tekort in de afgelopen twee jaar is € 40.000 per jaar.

Subsidie Humanitas (Kind aan Huis)

Humanitas vraagt € 20.000 voor verstrekking voor het product Kind aan Huis. Op dit moment is er binnen de lopende subsidie van Humanitas geen verstrekking voor het product Kind aan Huis. De kosten Kind aan Huis zijn per jaar berekend op € 20.000. (max. 10 kinderen). Kind aan Huis is een preventieve voorliggende inzet om op langere termijn duurdere inzet van specialistische jeugdhulp te voorkomen.

Budget verzilverlening

In de loop van 2025 is de verwachting dat het beschikbare budget voor de verzilverlening volledig zal zijn uitgegeven. Bij de starterslening en duurzaamheidslening vinden er ook tussentijds betalingen plaats (rente en aflossing). Voeding van deze regelingen is op dit moment niet noodzakelijk. Bij de verzilverlening is dat pas bij verkoop van de woning. Om dit product aan te blijven bieden is een extra storting van werkkapitaal aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) noodzakelijk. Hier zijn jaarlijkse lasten voor rente en administratie aan verbonden van € 12.500.

Adviseur Public Affairs

De adviseur Public Affairs versterkt de strategische lobbypositie van Waadhoeke, volgt actualiteiten nauwgezet en speelt hierop in. Vanuit brede beleidsvraagstukken ontwikkelt de adviseur in overleg met interne stakeholders effectieve lobbystrategieën, gebaseerd op de lobby- en netwerkagenda van Waadhoeke. Betreft uitbreiding formatie met 0,5 fte.

Progr	Onderwerp	2026	2027	2028	2029
3	Verkeerssituatie Berltsum - fietspad			-215.875	-215.875
7	Subsidie Volwassenenfonds	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
7	Subsidie Humanitas -Kind aan Huis	-20.300	-20.300	-20.300	-20.300
9	Budget verzilverlening	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
1	Adviseur Public Affairs		-60.000	-60.000	-60.000
	Totaal	-72.300	-132.300	-348.175	-348.175

7. Budgetaanvragen incidenteel

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden per programma alle aangedragen incidentele budgetaanvragen beschreven. Overeenkomstig de uitgangspunten worden de incidentele budgetaanvragen ten laste van incidentele middelen gebracht. In het algemeen is dit de Algemene Reserve. Er zijn enkele incidentele budgetaanvragen waarvan wordt voorgesteld deze ten laste van de Reserve Sociaal Domein te brengen. Deze zijn afzonderlijk in beeld gebracht.

Dit hoofdstuk begint met een samenvatting. Daarna volgen de toelichtingen

De budgetaanvragen hebben we beoordeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Is de aanvraag een wettelijk taak?
- Levert de aanvraag een directe bijdrage aan het coalitieakkoord?
- Levert de aanvraag een directe bijdrage aan het ontwikkelperspectief of de uitvoering van de dienstverleningsvisie?
- Heeft deze aanvraag relatie met cofinanciering of anderszins aangegane verplichtingen?
- Is er eerder over besloten door de raad (in dit jaar of misschien ook bij de vorige begrotingsvoorbereiding)?
- Indien de aanvraag niet doorgaat, heeft dit consequenties voor andere ontwikkelingen en/of projecten?
- Moet het nu?

Tevens is in de beoordeling meegenomen of het onderwerp al eerder in de raad aan de orde is geweest, en waar is besloten tot integrale afweging bij de kadernota.

7.2 Samenvatting incidentele budgetaanvragen

In onderstaande tabel zijn de incidentele budgetaanvragen samengevat.

Pr.	I/U	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	I/S
		Reserveren om te besparen					
6	U	Reserveren voor dekking kapitaallasten Bloemketerp	-1.200.000	-1.200.000	-1.200.000		I
			-1.200.000	-1.200.000	-1.200.000	0	
		Investeren om te besparen					
3	U	Vervangen schelpenpaden	-804.000	-804.000	-804.000		I
AD	U	Aflossen leningen - boeterente	-1.200.000				I
AD	U	Onderzoek toekomstbestendige begroting	-75.000				I
AD	U	Toekomstbestendige financiële functie	-180.000				I
			-2.259.000	-804.000	-804.000	0	
		Overige onderwerpen					
1	U	Inwerkprogramma nieuwe raad 2026	-20.000				I
1	U	Procedure Kroonbenoeming burgemeester	-25.000				I
AD	U	Aanpassing centrale hal	-20.000				I
9	U	Uitvoeringskracht woningbouw	-300.000				I
6	U	Subsidie Koornbeurs	-148.122				I
6	U	Parkeren en upgrade sportvelden Froubuurt (relatie structurele budgetaanvraag)	-302.000				I
2	U	Projectleider implementatie ondermijning en BIBOB	-90.000				I

Pr.	I/U	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	I/S
7	U	Subsidie coördinator huisvesting statushouders	-22.500	-22.500			I
3	U	Verkeerssituatie Berltsum - snelheidsremmer Wiersterdyk	-28.000				I
9	U	Voeding Stads- en dorpsvernieuwingsfonds	-800.000				I
AD	U	Budget Sels Oars	-20.000	-20.000	-20.000		I
AD	U	Organisatie ontwikkelprogramma	-240.000	-240.000	-240.000		I
			-2.015.622	-282.500	-260.000	0	
		Aanvragen t.l.v. reserve sociaal domein					
7	U	Veranderproces sociaal domein	-250.000				I
7	U	Accountmanager huisartsen	-50.000				I
7	U	Vervolgonderzoek lokale infrastructuur kwetsbare werkzoekenden	-60.000				I
7	U	Subsidie NWC De Opstap 2026 en 2027	-288.600				I
		TOTAAL ten laste van de reserve sociaal domein	-648.600	0	0	0	
		Totaal incidentele budgetaanvragen	-6.123.222	-2.286.500	-2.264.000	0	

7.3 Toelichting Reserveren om te besparen

Reserveren voor dekking kapitaallasten Bloemketerp

Deze budgetaanvraag betreft het instellen van een dekkingsreserve kapitaallasten. Een dekkingsreserve kapitaallasten is gekoppeld aan een specifieke investering en valt gedurende de looptijd van die investering naar rato vrij ten gunste van de exploitatie. Hierdoor wordt de structurele last per saldo lager.

Gezien de grote ambitie van Waadhoeke stellen wij voor om een dekkingsreserve kapitaallasten in te stellen voor de toekomstige investeringen op Bloemketerp. Wij hebben de relatie gelegd met het bedrag "dempen ravijnjaar" van € 1,2 miljoen. Door dit bedrag in de jaren 2026, 2027 en 2028 niet structureel vrij te laten vallen maar toe te voegen aan de reserve Bloemketerp wordt een goede basis gecreëerd om de budgettaire last in 2029 te dempen.

In 2029 wordt het bedrag wél structureel ingezet als dekking voor de structurele kapitaallast, want dan doet de structurele last zich pas voor.

Dit betekent dat wij de raad vragen om een principe-uitspraak om in te stemmen met het toevoegen van € 1,2 miljoen in 2026, 2027 en 2028. Dit is een aanvulling op de gebruikelijke werkwijze om incidentele budgetaanvragen alleen voor het eerstvolgende begrotingsjaar beschikbaar te laten stellen. Gezien het bijzondere karakter van de betreffende investeringen beschouwen wij dit als een passende oplossing.

Dit voorstel is op dit moment nog niet concreet gekoppeld aan een specifieke investering. Dit is afhankelijk van nog te maken keuzes. Het is mogelijk de dekkingsreserve nog verder te voeden tot het daadwerkelijk inzetten van de reserve. Het is dan ook op dit moment nog niet mogelijk het daadwerkelijke budgettaire effect uit te rekenen. Dit is zowel afhankelijk van het bedrag als van de looptijd.

7.4 Toelichting Investeren om te besparen

Vervangen schelpenpaden (€ 804.000 in 2026)

In 2024 is een begin gemaakt met vervanging van de schelpenpaden door Koersmix. In 2025 zal ongeveer 25 van de 85 km vervangen zijn. Met het vervangen van de resterende schelpenpaden in 2026 tot en met 2028 kan er een structurele besparing op het onderhoud worden behaald. Het voorstel is om alleen € 804.000 voor 2026 beschikbaar te stellen. De daaraan gerelateerde besparing is in hoofdstuk 4 Ruimte biedende maatregelen opgenomen.

Overigens wordt het naar verwachting steeds moeilijker om aan schelpen uit "de regio" te komen en is Koersmix mede daarom een duurzaam alternatief.

Aflossen leningen - boeterente (€ 1.200.000)

Voor het versneld aflossen van langlopende geldleningen moet altijd een boeterente of afkoopwaarde voor de toekomstige gedeerde rente-inkomsten van de bank betaald worden.

Uitgaande van aflossing per 31 december 2025 bedraagt deze indicatief zo'n € 1,2 miljoen, maar de werkelijke afkoopwaarde is afhankelijk van de rente op dat moment. Dit bedrag moet ineens gedekt worden. Zie ook hoofdstuk 4 Ruimte biedende maatregelen.

Onderzoek toekomstbestendige begroting (€ 75.000)

Het is aan te bevelen externe expertise in te schakelen voor het uitvoeren van een gedetailleerde analyse van de gemeentelijke begroting. Een externe partij inschakelen hiervoor is nodig vanwege de gespecialiseerde kennis en ervaring, objectieve analyse met een frisse blik op bestaande begrotingsprocessen en participatie. Het levert Waadhoeke een transparante en verantwoorde begroting op passend bij de gestelde beleidsdoelen en maatschappelijke effecten die de gemeente wil realiseren.

Toekomstbestendige financiële functie (€ 180.000)

De digitalisering bij het team Financiën is essentieel om de efficiëntie en effectiviteit van onze financiële processen te verbeteren. Met dit project passen we ons aan op de eisen van de moderne tijd (operational, financial en business control). Door te investeren in digitalisering kunnen we onze financiële functie toekomstbestendig maken en leveren we een betere basis voor analyses, interne controles en rapportages.

7.5 Toelichting Overige onderwerpen

Inwerkprogramma nieuwe raad 2026 (€ 20.000)

In aanloop naar en in de maanden direct na de gemeenteraadsverkiezingen worden kosten gemaakt rondom het inwerkprogramma voor de nieuwe raad. Hieronder vallen een extra raadstweedaagse, maar bijvoorbeeld ook de aanschaf van nieuwe tablets.

Procedure Kroonbenoeming burgemeester (€ 25.000)

Het grootste deel van, zo niet de gehele procedure voor het aantrekken van een kroonbenoemde burgemeester valt in 2026. Ervaring leert dat daar al snel een bedrag als dit voor nodig is. Er is hier geen budget voor beschikbaar.

Aanpassing centrale hal (€ 20.000)

Naar aanleiding van geconstateerde problemen rondom arbeidsomstandigheden in de centrale hal (waaronder werkplekken, tocht, klimaat en geluid) is het nodig om passende maatregelen te nemen om aan de Arbowetten te voldoen.

Uitvoeringskracht woningbouw (€ 300.000)

Het 'Woonbehoefte-onderzoek Waadhoeke 2025-2030-2035' laat zien dat er in onze gemeente de nodige potentie zit als het gaat om woningbouw. Ook is bekend dat er veel in de pijplijn zit maar er ook veel moet gebeuren om de 'zachte' plancapaciteit om te zetten in 'harde' plancapaciteit. Daar komt bij dat processen en procedures onder de Omgevingswet, waaronder participatie, nog complexer en veeleisender zijn dan in het verleden. Daarnaast zien we dat het werken aan het gemeente dekkende Omgevingsplan veel capaciteit vraagt en gaat vragen. Daar komt bij dat we een relatief complexe gemeente hebben door het grote aantal dorpen en wijken en de ambitie om alle dorpen en wijken te bedienen. Anders geformuleerd: de aantallen moeten we behalen door de optelsom van veel relatief kleine ontwikkelingen terwijl in de praktijk de werkzaamheden voor een plan van 6 woningen zijn niet veel minder zijn dan de werkzaamheden voor een plan van 26 woningen.

Het onderzoek laat zien dat we veel doen, maar laat ook zien dat veel plannen zich nog in een pril stadium bevinden. Het is daarom van belang om de komende jaren te investeren in voldoende capaciteit. De nadruk ligt daarbij vooral op de procedurele begeleiding van dossiers en omgevingsplannen. Door deze capaciteit specifiek in te zetten op woningbouwdoossiers worden ook vakgebieden als wonen, stedenbouw en grondzaken ontlast.

Eerder is een reserve versnelling woningmarkt gevormd. Die is in de loop van 2025 leeg. Het voorstel is om deze te voeden met een bedrag van € 300.000. Hiermee kan tijdelijk extra capaciteit worden ingehuurd.

Subsidie Koornbeurs (€ 148.122)

In de raad van 17 oktober 2024 is gesproken over de toekomst van Theater de Koornbeurs. Met als uitkomst de vraag aan Theater de Koornbeurs een integraal ondernemingsplan op te stellen gericht op meer bezoekers en gebruikers, waarbij uiteindelijk de afhankelijkheid van gemeenschapsgeld vermindert. Daarbij is aangegeven dat op basis van het ondernemingsplan de raad een definitief besluit neemt over de toekomst van De Koornbeurs en bijhorende financiële consequenties. De financiële uitwerking van het ondernemingsplan is opgenomen. De jaarschijven 2026 (€ 79.561) en 2027 (€ 68.561) zijn samengevoegd vanwege het aangaan van de verplichting voor deze periode.

Upgrade sportvelden Froubuurt (€ 302.000)

De gemeente is al langere tijd in gesprek met dorpsbelang Froubuurt over de door dorpsbewoners ervaren parkeeroverlast bij sportwedstrijden en activiteiten in het MFC in Vrouwenparochie. Het resultaat van deze gesprekken is de realisatie van extra parkeergelegenheid op een deel van het sportcomplex (zie structurele budgetaanvragen). De realisatie brengt met zich mee dat ook investeringen in de velden noodzakelijk zijn. De eenmalige kosten van de verbetering velden zijn berekend op € 302.000.

Projectleider ondermijning (€ 90.000)

Voor het realiseren van de doelstellingen voor ondermijning conform het projectplan is een projectleider nodig voor de gehele organisatie.

Subsidie coördinatie huisvesting statushouders (€ 22.500 voor 2026 en 2027)

De huisvestingstaakstelling is opgenomen in de subsidie van Connexa voor inburgering. De coördinator huisvesting zorgt ervoor dat statushouders in samenwerking met de woningbouwcorporaties een woning krijgen. Dit is van belang voor de verplichte taakstelling voor te huisvesten statushouders. Doordat de werkzaamheden complexer zijn geworden is extra capaciteit nodig. De inschatting is dat hiermee op jaarbasis afgerond € 22.500 extra subsidie is gemoeid voor de jaren 2026 en 2027.

Verkeerssituatie Berltsum - snelheidsremmer Wiersterdyk (€ 28.000)

Naast een vrijliggend fietspad (dat afzonderlijk wordt opgevoerd) worden ook maatregelen voorgesteld om op andere plekken in/rondom Berltsum aanpassingen doen die de verkeersveiligheid bevorderen. De kosten hiervan worden totaal geraamd op € 701.400 waarvan € 28.000 incidenteel voor snelheidsremmer Wiersterdyk.

Voeding reserve Stads- en dorpsvernieuwing (€ 800.000)

Veel dorpen en wijken zijn na de vaststelling van de Woonvisie én de maatwerkgesprekken bezig met hun eigen (herstructurerings)opgaven. Ook corporaties investeren continu in de kwaliteit van hun bezit en op diverse locaties zijn ontwikkelaars actief.

Dit leidt tot veel ideeën, die mogelijk kunnen leiden tot woningbouwplannen. De actualisatie van de woonbehoefte-onderzoek laat zien dat er op veel plekken ruimte is voor de realisatie van nieuwe woningen. Niet al deze ontwikkelingen zijn financieel rendabel en wordt er gekeken naar de gemeente als het aankomt op de benodigde investeringen in het groen en grijs alsmede een bijdrage in eventuele sloop- en saneringskosten.

Net als in 2021 lijkt een incidentele voeding van de reserve Stads- en dorpsvernieuwing van € 3.200.000 reëel om de komende vier jaar uitvoering te kunnen geven aan de plannen. De noodzaak tot voeding is hoog gelet op de huidige situatie op de woningmarkt en het grote aantal ontwikkelingen waar momenteel aan wordt gewerkt. Voorgesteld wordt alleen de eerste jaarschijf te doteren en het vervolg aan het nieuwe college over te laten.

Sels Oars (€ 20.000 in 2026)

Er dient opnieuw voor een aantal jaren werkbudget voor Sels Oars aangevraagd te worden zoals opgenomen in de vastgestelde duurzaamheidsagenda.

Organisatie ontwikkelprogramma (€ 240.000 in 2026)

Voor 2025 is er voor het laatste budget voor het OOP. Als we het programma willen voortzetten dan dient er een incidenteel bedrag voor een aantal jaren opgenomen te worden.

7.6 Toelichting Aanvragen ten laste van de reserve sociaal domein

Veranderproces sociaal domein (€ 250.000)

Na een periode van intensieve analyse en het aanpakken van diverse uitdagingen is duidelijk geworden dat er een omvangrijke opgave ligt voor de afdeling Gebiedsteam. Er is een veranderproces in gang gezet, waarin meerdere initiatieven en onderzoeken zijn meegenomen. De verschillende plannen kennen overlap en vullen elkaar aan; het gaat dan om het leggen van fundamenten voor kwaliteit en kostenbeheersing, de verdere interne optimalisatie en samenwerking, en een ketenbrede aanpak zorgt voor borging in de jeugdzorgketen. Samen vormen ze een geïntegreerde strategie voor een effectiever functionerend Gebiedsteam en een betere jeugdzorg. Om de gewenste veranderingen en verbeteringen te realiseren, is extra inzet nodig. Om efficiënter te werken en de basis op orde te krijgen, willen we de aanbevelingen snel in praktijk brengen. De extra inzet is nodig om op termijn een besparing op te leveren.

Accountmanager huisartsen (€ 50.000)

Eén van de concrete aanbevelingen uit de ketengerichte aanpak jeugdwet is het (tijdelijk) instellen van een accountmanager huisartsen. Er vinden nog veel verwijzingen jeugdwet plaats via de huisarts. Door hier met een passende begeleiding te gaan werken worden besparingen op de kosten jeugdwet op korte termijn realiseerbaar.

Vervolgonderzoek lokale infrastructuur kwetsbare doelgroepen (€ 60.000)

In 2025 is een strategische visie rondom de ondersteuning van kwetsbare werkzoekenden op de arbeidsmarkt geformuleerd door vier gemeenten in Fryslân West. Dit onderzoek levert uitvoeringsscenario('s) in de breedte op. Zowel inhoud (doelgroepen, ontschotten van het sociaal domein) als structuur (taken gemeente en werk-leerbedrijf) komen daarin aan de orde. Dit vraagt lokaal verdiepend vervolgonderzoek naar de specifieke uitvoeringsstructuur in Waadhoeke (gemeente, Dienst NWF en werk-leerbedrijf).

NWC De Opstap (€ 288.600)

Er ligt een aanvraag van Connexa voor de exploitatie van NWC De Opstap voor de periode tot en met 2027. Het voorstel is om NWC De Opstap tot en met 2027 incidenteel te bekostigen. Tegelijkertijd moet onderzocht worden hoe de werkwijze/voorziening NWC De Opstap ingezet zou kunnen worden in andere dorpen en wijken in Waadhoeke. Bij voorkeur in bestaande accommodaties (hier ligt ook een relatie met het accommodatiebeleid).

Het bedrag in de tabel bestaat uit de gevraagde subsidie minus het bestaande budget personeel en minus de (nieuwe) huuropbrengst van het pand, waarbij de jaarschijven 2026 en 2027 zijn samengevoegd vanwege het aangaan van de verplichting voor deze periode.

Stand reserve sociaal domein

In totaal wordt voorgesteld om € 648.600 ten laste te brengen van de reserve sociaal domein. De stand van de reserve sociaal domein per 1-1-2026 wordt geraamd op afgerond € 3 miljoen. Er staat nog een verplichting voor 2026 voor de pilot groeituin van € 0,3 miljoen, waardoor het beschikbare saldo uitkomt op € 2,7 miljoen. Dit is toereikend voor de nu voorgestelde onttrekking.

7.7 Toelichting niet gehonoreerde budgetaanvragen

Gelet op de criteria, de hoge kosten en het financieel meerjarenperspectief zijn onderstaande onderwerpen beoordeeld en als niet te honoreren opgenomen.

Toren Martinikerk

Op 19 december 2024 heeft de gemeenteraad besloten een vervolg te geven aan het onderzoek toegankelijkheid toren Martinikerk. Het rapport laat een ontwerp zien van een nieuwe trap in de toren van de Martinikerk inclusief de te verwachten investeringskosten van afgerond € 1,2 miljoen. De kosten zijn veel hoger dan verwacht en veel details betreffende de uitvoering zijn nog onbesproken.

De raad heeft op 10 juni jongstleden een memo ontvangen met informatie en overwegingen. Het is aan de gemeenteraad om in het kader van de integrale afweging bij de kadernota te overwegen om hier eventueel middelen voor beschikbaar te stellen waarmee de toren van de Martinikerk wel of niet toegankelijk kan worden gemaakt.

Voeding Stads- en dorpsvernieuwingsfonds

Net als in 2021 lijkt een incidentele voeding van de reserve Stads- en dorpsvernieuwing reëel om de komende vier jaar uitvoering te kunnen geven aan de plannen. De noodzaak tot voeding is hoog gelet op de huidige situatie op de woningmarkt en het grote aantal ontwikkelingen waar momenteel aan wordt gewerkt. Voorgesteld wordt alleen de eerste jaarschijf te doteren en het vervolg aan het nieuwe college over te laten. Dat betekent dat van de aanvraag van € 3,2 miljoen het eerste deel van € 0,8 miljoen onder de gehonoreerde aanvragen is opgenomen en € 2,4 miljoen als niet gehonoreerd blijft staan.

Progr	Onderwerp	2026	2027	2028	2029
6	Toren Martinikerk	-1.200.000			
9	Voeding Stads- en dorpsvernieuwingsfonds	-2.400.000			
	Totaal	-3.600.000			

8. Ruimte versus budgetaanvragen

8.1 Structureel beeld

Het eindsaldo van de ruimteberekening (zie hoofdstuk 4) is het uitgangspunt. De ruimtebiedende maatregelen uit hoofdstuk 5 zijn nodig om de jaarschijf 2026 en verder sluitend te maken.

Eveneens beschikbaar als dekking is de jaarlijkse uitzetting van € 250.000 voor nieuw beleid. In dit geval is de jaarschijf 2026 voor nieuw beleid beschikbaar voor de budgetaanvragen 2026.

Hierop zijn de structurele budgetaanvragen in mindering gebracht.

Na verwerking van deze bedragen toont het bijgewerkte meerjarenperspectief in 2026 en 2027 overschotten, een daling per 2028 en een forse daling in 2029 vanwege de hoge budgetaanvraag.

Van het surplus van de jaren 2026, 2027 en 2027 willen wij jaarlijks € 1,2 miljoen inzetten als dotatie aan de bestemmingsreserve Bloemketerp, om zo op termijn de kapitaallasten (deels) te kunnen dekken. Het resterende surplus van 2026 dient ter dekking van de incidentele budgetaanvragen 2026.

Bedragen x € 1	2026	2027	2028	2029
Beschikbare ruimte	2.403.085	2.339.465	-39.079	-195.541
Vrijval budget nieuw beleid jaarschijf 2026	250.000	250.000	250.000	250.000
Ruimtebiedende maatregelen miv 2026	2.268.500	2.630.500	2.860.500	3.060.500
Ruimtebiedende maatregelen miv 2027	0	350.000	510.000	560.000
Structurele budgetaanvragen	-1.359.990	-1.669.990	-1.644.990	-4.651.990
Tussenstand meerjarenperspectief	3.561.595	3.899.975	1.936.431	-977.031
Reservering dekking kapitaallasten Bloemketerp	-1.200.000	-1.200.000	-1.200.000	
Incidenteel in te zetten surplus 2026	-2.361.595			
Bijgewerkt meerjarenperspectief	0	2.699.975	736.431	-977.031

8.2 Incidenteel beeld

In de vorige paragraaf is de incidentele budgetaanvraag in verband met de reserve Bloemketerp al toegelicht. De voeding van de reserve komt uit de exploitatie.

De overige incidentele budgetaanvragen waarvan wij voorstellen die te honoreren zijn:

- investeren om te besparen € 2.259.000
- overige onderwerpen € 2.015.622

totaal € 4.274.622.

Dekking vindt plaats ten laste van het resterende surplus jaarschijf 2026 van € 2.361.595.

Voor volledige dekking is een onttrekking nodig ten laste van de AR van € 1.913.027.

De laatste incidentele budgetaanvragen worden gedekt ten laste van de reserve sociaal domein, in totaal € 648.600.

Met de onttrekking van € 1.913.027 aan de AR komt deze op afgerond € 17,1 miljoen uit waarmee het saldo boven de risiconorm van € 16,4 miljoen blijft.

Verloop Algemene Reserve (bedragen x € 1)	2026
Stand na 6e begrotingswijziging 2025	18.978.261
Onttrekking voor (restant) incidentele budgetaanvragen	1.913.027
Stand Algemene Reserve 31-12	17.065.234
Risiconorm	16.400.000
Overschot	665.234

8.3 Nog niet financieel vertaalde onderwerpen

Er zijn onderwerpen waarvoor geen budgetaanvragen in deze kadernota zijn opgenomen omdat de financiële gevolgen nog niet concreet genoeg zijn. Deze kunnen in een volgende kadernota opgenomen worden. Als daarop niet gewacht kan worden zal er eerder een voorstel aan de raad voorgelegd worden.

De onderwerpen zijn in willekeurige volgorde:

Gratis Aktyf Waadhoeke

Voor de pilot Gratis Aktyf Waadhoeke zijn voor 2025 en 2026 middelen gereserveerd. De pilot loopt tot 1 juli 2026. De raad wordt 2 keer per jaar geïnformeerd over de stand van zaken. De pilot zal in de eerste helft van 2026 worden geëvalueerd. Op basis daarvan komt het college met een advies over het al dan niet voorzetten van Gratis Aktyf Waadhoeke en de financiële consequenties daarvan.

Exploitatie De Trije

De gemeente beschikt over diverse binnensportaccommodaties, die gemeen hebben dat ze geheel of in belangrijke mate afhankelijk zijn van financiële middelen van de gemeente. Deze accommodaties worden op dit ogenblik door verschillende partijen beheerd en geëxploiteerd. Vanuit de gedachte dat minder versnipperd beheer en exploiteren van accommodaties mogelijk voordelen met zich mee kan brengen onderzoeken we momenteel de mogelijke vormen van de toekomstige exploitatie van De Trije en de andere binnensportaccommodaties. Besluitvorming daarover en de financiële consequenties daarvan verwachten wij begin 2026.

Subsidie Saskia en Rembrand

Het initiatief Rembrandt en Saskia is een project van de stichting Rembrandt en Saskia om het verhaal 'Rembrandt & Saskia' en de relatie met St.-Annaparochie meer en beter onder de aandacht te brengen. Het is geen project van Waadhoeke zelf. Een subsidieaanvraag van de stichting om deze experience te realiseren, kan eventueel gedekt worden vanuit de bestemmingsreserve ontwikkelfonds. Structurele lasten zijn nu niet aan de orde.

Stationsgebied Franeker

Samen met de omgeving, Provincie, ProRail en NS-Stations is geruime tijd gewerkt aan een samenhangend ruimtelijk ontwerp voor het Stationsgebied te Franeker. Het ontwerp is mede op basis van de reacties aangepast en gereed voor terugkoppeling aan de omgeving. Het college blijft inzetten op een integrale aanpak voor het totale project Stationsgebied. Vanwege de prijsinflatie en de aanpassingen in het ontwerp, wordt een gezamenlijk bestuurlijk/directie overleg met Provincie en ProRail voorbereid, om ook de financiële haalbaarheid van de deelprojecten te onderzoeken. Met de uitkomsten van dit overleg, kan het college met de verdere voorbereiding en uitvoering van het project Stationsgebied aan de slag. Voorstellen over de deelprojecten kan de raad daarna tegemoet zien.

Huisvesting Buitendienst

In 2025 zal de huisvesting van de buitendienst onderzocht worden. De huidige gemeentelijke werkplaatsen van de gemeente Waadhoeke voldoen steeds minder aan de gestelde (wettelijke) eisen; concentratie en ver- of nieuwbouw zijn gewenst. De gemeente wil een nieuwe of bestaande locatie ontwikkelen waar alle functies gehuisvest kunnen worden. Toekomstbestendig, toegankelijk, circulair, duurzaam, energie- en klimaatneutraal zijn belangrijke thema's voor het verdere proces. De huisvesting van de buitendienst bestaat nu uit een centraal gebouw in Franeker en twee dependances in respectievelijk Menaam en St. Jacobiparochie. Daarnaast beschikt de buitendienst over vijf gehuurde schaftwagens. We constateren dat er behoorlijk veel gebreken aan de huisvesting zijn c.q. beginnen te komen en er zijn wettelijke eisen (ARBO wetgeving en RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie)) waaraan we als werkgever moeten voldoen.

Herplantplichten

Zowel vanuit de voorgaande gemeenten als bij Waadhoeke is door verschillende initiatieven (bv woningbouw of voedselbossen) een herplantplicht ontstaan. Deze verplichtingen gaan terug tot 2007. Op dit moment wordt in samenspraak met de Provincie gekeken wat de exacte verplichtingen zijn. De Provincie gaat een actueel overzicht maken met alle lopende herplantplichten van Waadhoeke.

Het stappenplan is dan als volgt:

- Provincie levert actueel totaaloverzicht aan.
- Waadhoeke inventariseert per situatie de mogelijkheden en kosten per herplantplicht.
- Waadhoeke stuurt het overzicht terug met aanvragen voor maatwerkvoorschriften.
- Bij voldoende budget herplantplicht uitvoeren.

Vanwege de hoeveelheid aan herplantplichten schatten wij nog aardig wat tijd kwijt te zijn met het inventariseren van de mogelijkheden en oplossingen in samenspraak met de provincie.

Hier is nog geen realistische inschatting van te geven.

Beheer en onderhoud nieuwe investeringen openbare ruimte

Investeringen in de openbare ruimte kunnen leiden tot extra structurele lasten voor beheer en onderhoud. Bij nieuwe of uitbreidingsinvesteringen bedragen deze circa 10 tot 20% van de realisatiekosten wat niet altijd als areaaluitbreiding kan worden beschouwd.

Investeringen die (mee)gefinancierd worden door externe partijen (bij voorbeeld via de Regiodeal) kunnen tot extra structurele lasten voor beheer en onderhoud leiden. In deze kadernota zijn de structurele lasten van de vaarrondjes als budgetaanvraag opgenomen.

Mogelijk komen er in de toekomst nog meer projecten die leiden tot extra structurele lasten.

Verkenning herbestemming Oude Smidse

Na besluitvorming door de raad over het behoud van de Oude Smidse en het beschikbaar stellen van een bedrag van € 240.000 voor de restauratie van het pand is het proces gestart om een stichting te vinden die het beheer en exploitatie van dit pand op zich wil gaan nemen. Met daarbij als hoofddoelstelling behoud van het cultureel historisch waardevolle pand inclusief de Oude Smidse.

Er zijn, naast de noodzakelijke restauratie, forse investeringen nodig om het pand een nieuwe functie te geven en het is bekend dat een sluitende exploitatie binnen een redelijke termijn lastig is.

Mogelijke subsidies kunnen er voor zorgen dat de investering lager wordt. Ook kan er naar de opbrengstenkant worden gekeken en iets van het plan van KHN worden afgeweken. In deze fase is nog geen enkel inzicht te geven in de financiële consequenties.

Invoering Diftar

Momenteel loopt er een onderzoek naar het invoeren van Diftar voor wat betreft afvalverwerking. Bij een positief besluit van de raad om voor de invoering van Diftar te kiezen is het zaak om ook zo snel mogelijk tot invoering over te gaan. In dat geval zal in 2026 sprake zijn van een proefjaar. De kosten gedurende dit proefjaar bedragen naar verwachting € 100.000 en zullen incidenteel gedekt

moeten worden.

Als Diftar ingevoerd wordt zullen de extra structurele lasten € 100.000 bedragen. Daartegenover zal er vanaf dat moment sprake zijn van een op dit moment nog onzekere besparing. De extra kosten en besparingen zullen afhankelijk van de besluitvorming worden doorberekend in de afvalstoffenheffing (dan wel dat deel van het tarief dat wordt doorberekend aan huishoudens).

Uitkomsten pilot Groeituin

In 2024 zijn wij gestart met de pilot Groeituin. Daarmee hebben Waadhoeke en Empatec gezamenlijk een nieuwe functionaliteit toegevoegd aan de kas te Wier waar tot aan de energiecrisis door mensen met een arbeidsbesparing bedrijfsmatig tomaten werden geteeld.

De Groeituin is een plek geworden waar mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kunnen participeren en re-integreren. Daarmee is in Waadhoeke een voorziening gekomen zoals die ook - onder de naam Wurkjouwer- reeds jarenlang bestaat in de gemeenten Súdwest-Fryslân en in De Fryske Marren, eveneens in samenwerking met Empatec.

De raad heeft tot en met 2026 middelen beschikbaar gesteld voor de pilot. De evaluatie over de eerste periode wordt het eerste kwartaal van 2026 afgerond. Op basis van die evaluatie zal een besluit volgen over al dan niet structureel maken van deze voorziening met ingang van 2027 en zo ja, welke financieringsopties er zijn.

Toekomst Stadhuis Franeker

Het onderzoek hoe het oude stadhuis van Franeker een bredere functie kan krijgen, is in mei 2025 gestart. De resultaten zijn eind 2025 bekend en pas dan zijn de financiële gevolgen in beeld. Voor 2026 zal, indien nodig, een beroep gedaan worden op het budget ontwikkellijnen en de bestemmingsreserve ontwikkelfonds.

Bestemming begraafplaatshuis

De woning op de begraafplaats te Franeker is in 1938 gebouwd. De woning is altijd in gebruik geweest als beheerderswoning van de begraafplaats. Begin 2021 is de beheerder uit dienst en verhuisd. Sinds die tijd staat de woning leeg.

In de afgelopen jaren is onderzocht wat een passende bestemming zou kunnen zijn van deze woning alsook een 'hokje' op de begraafplaats. De woning is niet aangewezen als monument, maar kan wel karakteristiek genoemd worden.

Dit heeft geresulteerd in een plan om renovatie en inrichting als respectievelijk een afscheidshuis en een stiltekapel. Maar dit brengt dermate hoge kosten met zich mee dat andere opties onderzocht gaan worden zoals: slopen of wel behouden, maar met een sobere invulling (met lagere structurele lasten).

9. Bijlagen

9.1 Structurele autonome ontwikkelingen

Onderwerp	I/U	2026	2027	2028	2029
Automatisering diversen	U	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000
Raad en raadscommissies	U	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Audits Wet Politiegegevens	U	-	-	-	-20.500
Bedrijfskleding	U	-	-	-	30.000
OZB eigenaren woningen	I	-	-	-	22.000
Periodieken	U	-	-	-	-75.000
Leerlingenprognoses	U	-	-	-	-6.750
Afbouwregeling bewegingsonderwijs	U	72.000	114.000	114.000	114.000
Openbaar groen	U	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Harmonisatie sportbeleid	U	8.000	8.000	8.000	8.000
Wel budget, geen subsidieregeling	U	9.781	9.781	9.781	9.781
Cultuurcoach	U	40.219	40.219	40.219	40.219
Subsidie Stjoer	U	22.000	22.000	22.000	22.000
Toeristenbelasting	I	35.000	35.000	35.000	35.000
Leerplichtambtenaar	U	26.000	38.000	38.000	38.000
Totaal		162.500	216.500	216.500	166.250

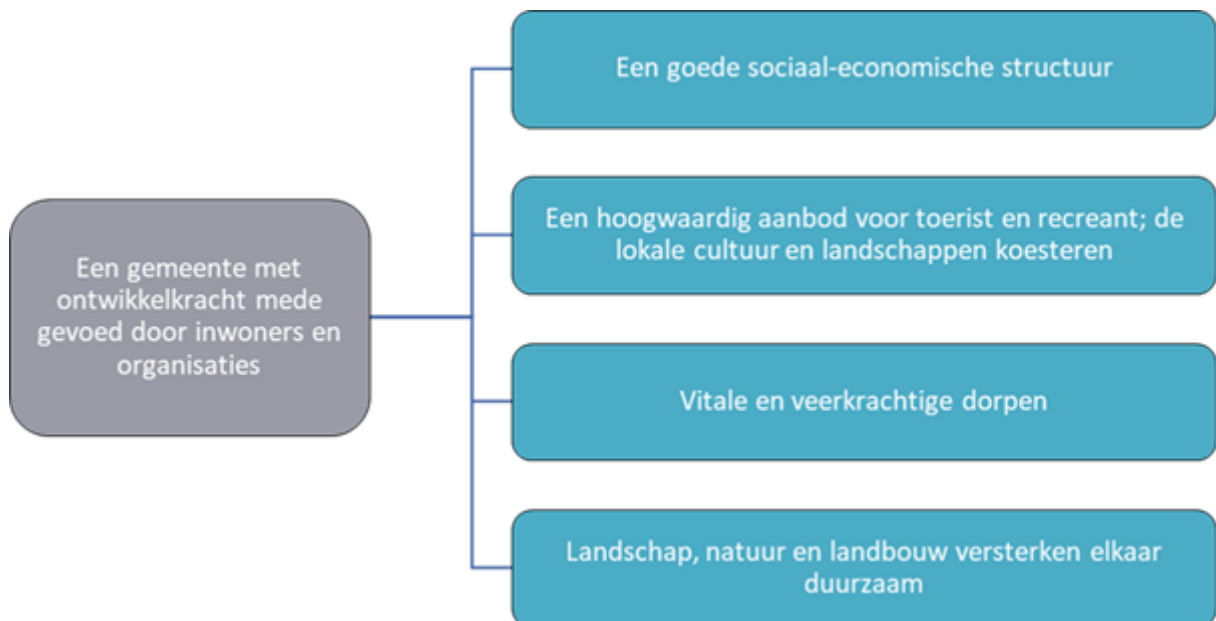
9.2 Beleidskader (wat willen we bereiken)

Programma 1 Wat willen we bereiken

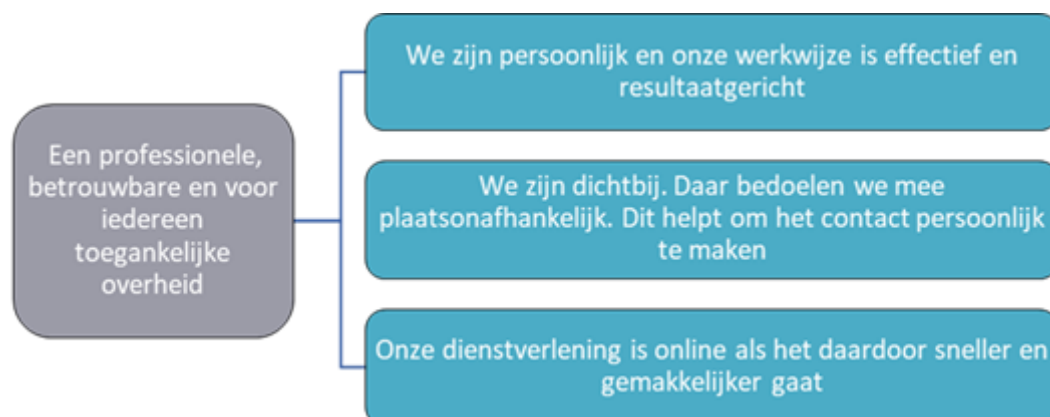
Nabij besturen - Wat willen we bereiken?

Programma Ontwikkelperspectief - Wat willen we bereiken?

Programma Dienstverlening - Wat willen we bereiken?

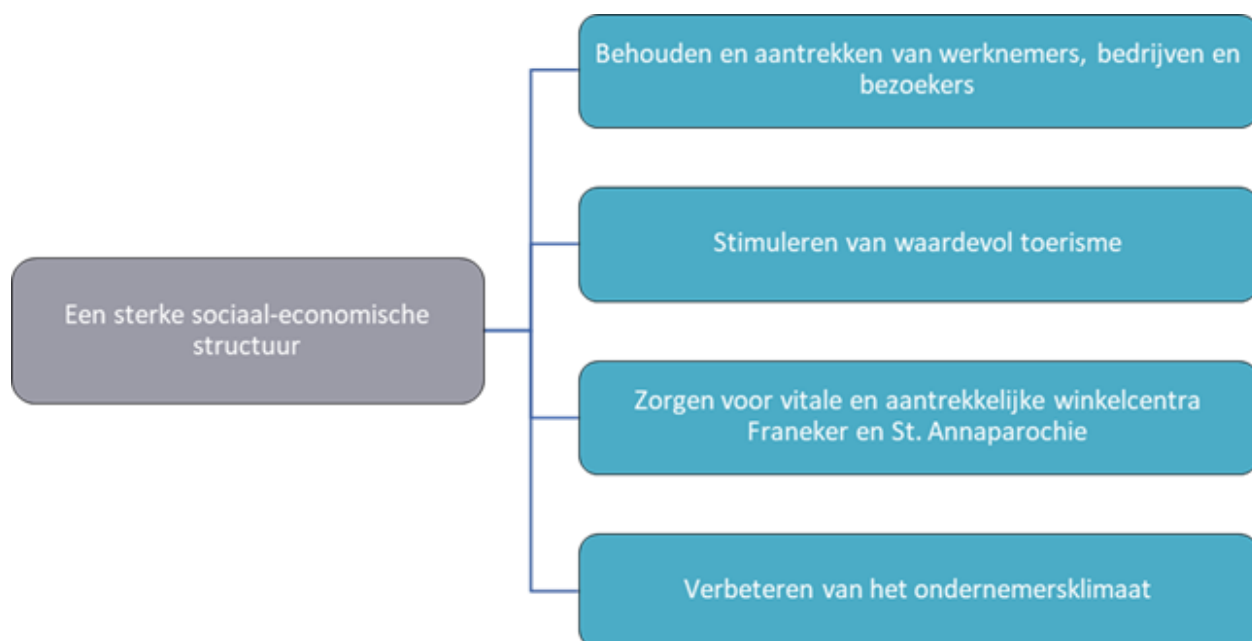
Programma 2 Wat willen we bereiken

Programma 3 Wat willen we bereiken

Programma 4 Wat willen we bereiken

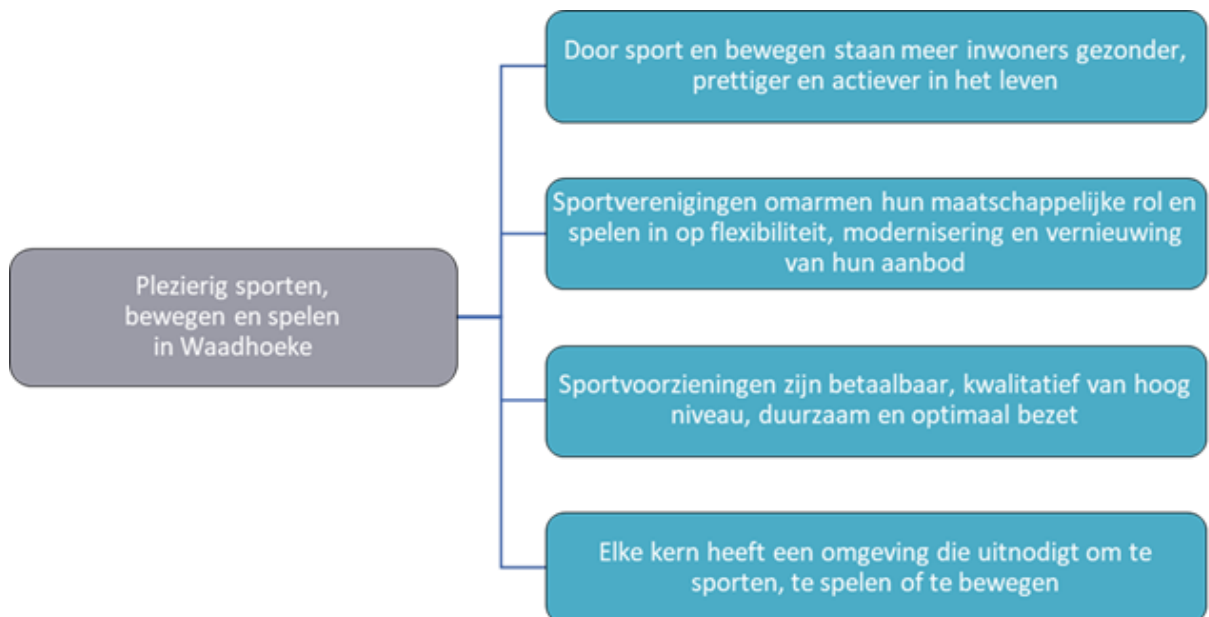

Programma 5 Wat willen we bereiken

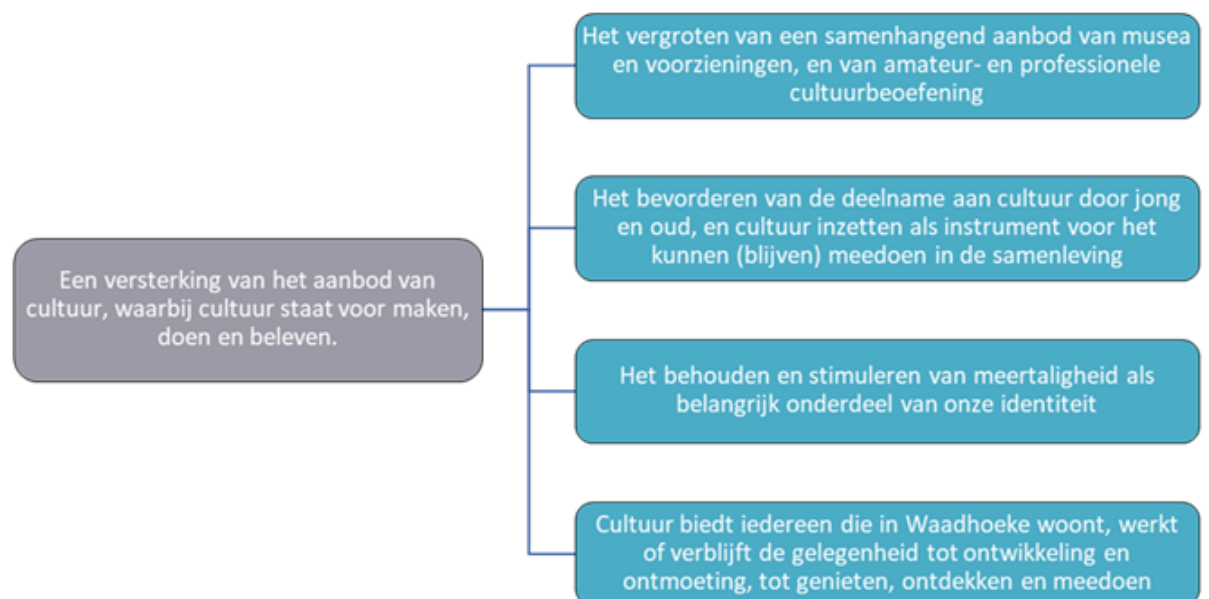

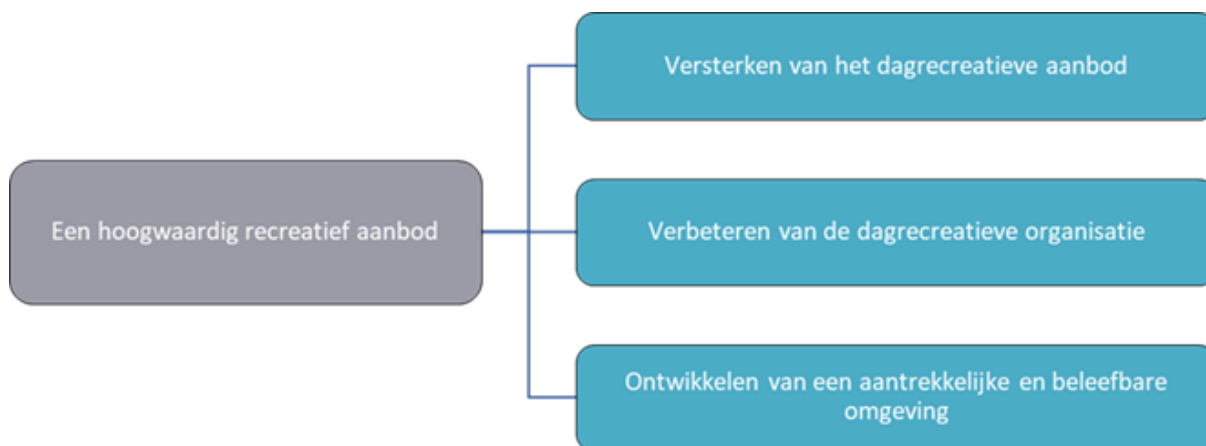
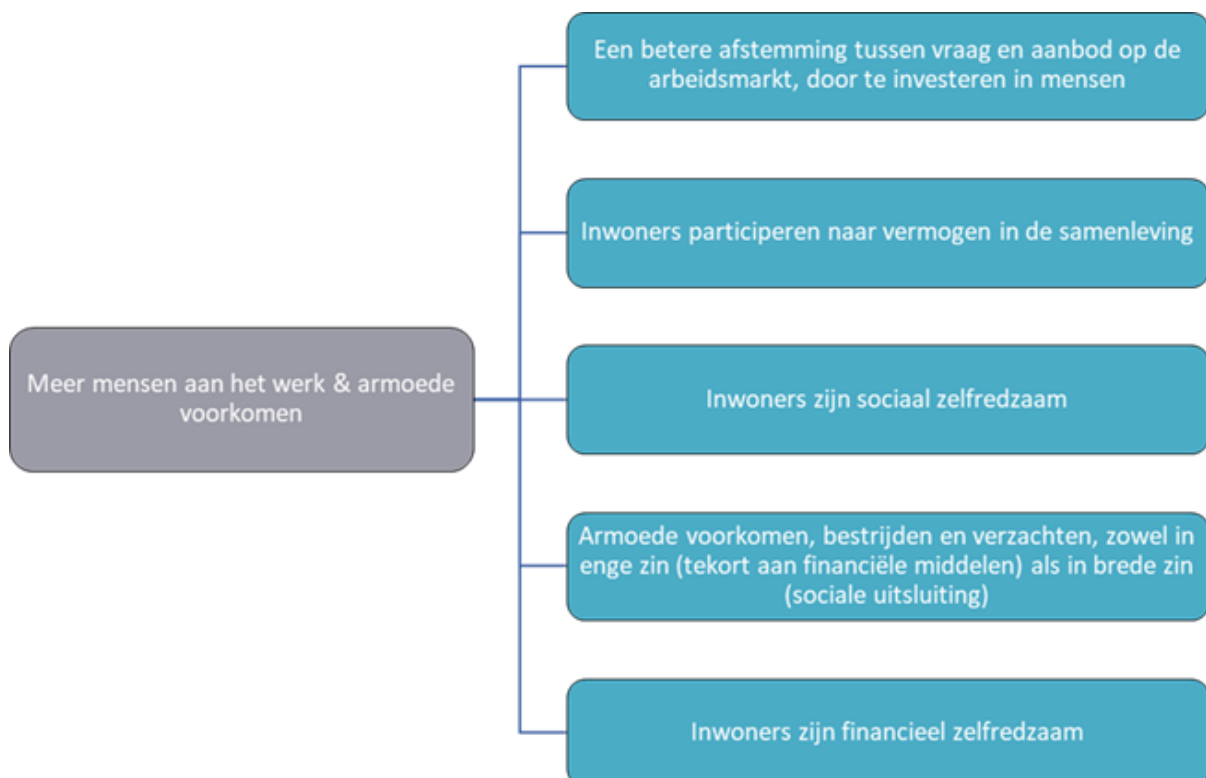
Programma 6 Wat willen we bereiken

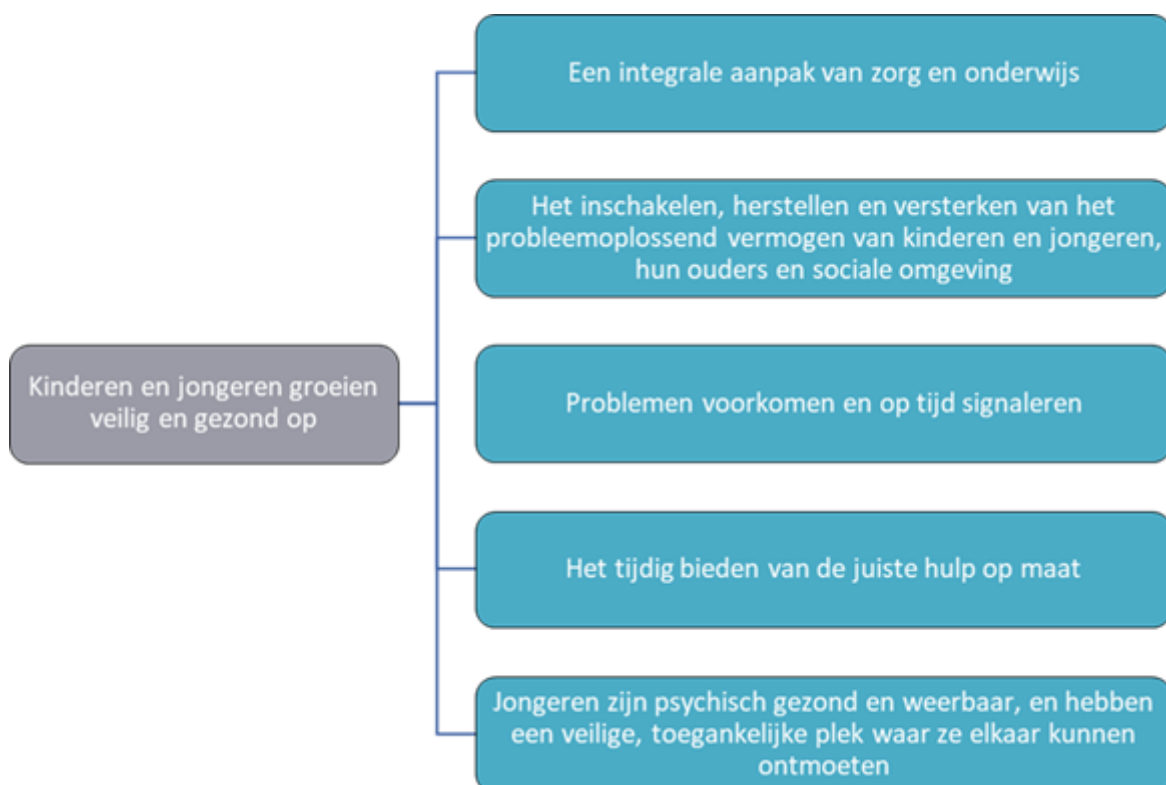
Sport - Wat willen we bereiken?

Cultuur - Wat willen we bereiken?

Recreatie - Wat willen we bereiken?**Programma 7 Wat willen we bereiken****Participatie - Wat willen we bereiken?**

Wmo - Wat willen we bereiken?**Jeugd - Wat willen we bereiken?**

Programma 8 Wat willen we bereiken

Volksgezondheid - Wat willen we bereiken?

Milieu - Wat willen we bereiken?

Programma 9 Wat willen we bereiken

